

**T.C
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUĞUNA SAHİP BABALARIN
ÇOCUKLARIYLA İLİŞKİ DÜZEYLERİNİ VE AİLE KATILIM
ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ**

SERAP KARASU

Denizli-2022

**T.C
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUĞUNA SAHİP BABALARIN
ÇOCUKLARIYLA İLİŞKİ DÜZEYLERİNİ VE AİLE KATILIM
ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ**

Serap KARASU

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Emel TOK

JÜRİ ÜYELERİ PROJE ONAY SAYFASI

Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı öğrencisi Serap Karasu tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Dönem Çocuğuna Sahip Babaların Çocuklarıyla İlişki Düzeylerini ve Aile Katılım Çalışmalarının İncelenmesi” başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Projesi tarafımdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından Tezsiz Yüksek Lisans Projesi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi, Emel TOK
Danışman

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
..... tarih ve.....sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa Buluş
Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi birtahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

İmza

Adı Soyadı

ÖZET

Okul Öncesi Dönem Çocuğuna Sahip Babaların Çocuklarıyla İlişki Düzeylerini ve Aile Katılım Çalışmalarının İncelenmesi

KARASU, Serap

Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Temel Eğitim ABD

Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi, Emel TOK

Ocak 2022, 63 sayfa

Bu araştırmanın amacı okul öncesi dönem çocuğuna sahip babaların çocuklarıyla ilişkileri ve aile katılımlarının incelenmesidir. Araştırmanın katılımcılarını, Denizli ili Merkezefendi ilçesi ve Pamukkale ilçesinde çocuğu MEB'e bağlı okul öncesi kurumlarına devam eden 250 baba oluşturmaktadır. Araştırmada verilerin toplanması için, Çocuk Ebeveyn İlişki Ölçeği'nin (Child Parent Relationship Scale) baba formunun Türkçe uyarlaması kullanılmıştır. Ayrıca katılımcıların demografik bilgileri araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ile toplanmıştır. Okul öncesi dönem çocuğuna sahip babaların çocuklarıyla olan ilişki düzeylerinin çocuğun yaşı ve çocuğun cinsiyeti değişkenleriyle karşılaştırılmasında t-testi kullanılmıştır. Babanın eğitim durumu, babanın yaşı, babanın okul öncesi eğitim etkinliklerine katılım düzeyi ve çocuğuyla beraberken yaptığı etkinliklerin ölçek ile karşılaştırılmasında ANOVA kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda çocuğun yaşı, çocuğun cinsiyeti, babanın yaşı, babanın okul öncesi eğitim etkinliklerine katılım düzeyi ve çocuğuyla geçirdiği vaktin süresinin ölçeğe göre baba – çocuk ilişkisini etkilemediği sonucu çıkmıştır. Babanın eğitim durumunun ve çocuğuyla vakit geçirirken gerçekleştirdiği etkinliklerin ise ölçeğe göre baba–çocuk ilişkisini etkilediği sonucu çıkmıştır. Bu araştırma sonucuna göre ilkokul mezunu babaların çocuğuyla olan ilişki düzeyi, üniversite mezunu ve lisansüstü mezunu babaların çocuğuyla olan ilişki düzeyine göre düşüktür. Ortaokul mezunu babaların çocuğuyla olan ilişki düzeyi, üniversite mezunu babaların çocuğuyla olan ilişki düzeyine göre düşüktür.

Çocuğuyla vakit geçirirken oyun oynayan babaların çocuğuyla ilişki düzeyi, çocuğuyla beraberken günlük yaşam faaliyetlerini gerçekleştiren ve faaliyetlerin hepsini yapan babaların ilişki düzeyine göre düşük çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: Okul ncesi eğitim, baba-ocuk ilişkisi, aile katılımı

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİ PROJE ONAY FORMU	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
ÖZET	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1.Problem	1
1.1.1.Problem Cümlesi.....	4
1.1.2. Alt Problemler	5
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3 Araştırmanın Önemi.....	6
1.4. Varsayımlar	7
1.5. Sınırlılıklar	7
1.6. Tanımlar	7
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1. Kuramsal Çerçeve	8
2.1.1. Okul Öncesi Dönemde Ebeveyn Çocuk İlişkisi.....	8
2.1.1.1. Ebeveyn çocuk ilişkisini açıklayan kuram ve teoriler.	9
2.1.1.1.1. Freud'un psikoseksüel gelişim kuramı.	9
2.1.1.1.2. Erikson'un pskisosyal gelişim kuramı.	9
2.1.1.1.3. Bandura'nın sosyal öğrenme kuramı.	10
2.1.1.1.4. Vygotsky'nin gelişim kuramı.....	11
2.1.1.1.5. Bowlby'nin bağlanma kuramı.....	12
2.1.1.2. Anne-çocuk ilişkisi.....	14
2.1.1.3. Baba- çocuk ilişkisi.....	15
2.1.1.3.1. Babanın çocuğun hayatındaki rolü ve önemi.	18

2.1.1.4. Okul öncesi dönemde aile katılımının ve babanın aile katılımında önemi.....	19
2.2. İlgili Araştırmalar	23
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	30
3.1. Araştırmanın Modeli	30
3.2. Evren ve Örneklem	30
3.3. Verilerin Toplanması	30
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	30
3.3.2. Çocuk Ebeveyn İlişki Ölçeği-Baba Formu (Child Parent Relationship Scale)	30
3.4 Veri Analiz Yöntemleri.....	31
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM	32
4.1. Ölçeklerin Normalliğine İlişkin Bulgular	32
4.2. Okul Öncesi Dönem Çocuğuna Sahip Babaların Çocuklarıyla İlişki Düzeylerini ve Aile Katılım Çalışmalarının İncelenmesi Araştırmasında Yer Alan Alt Problemlere Ait Bulgular	33
4.3. Okulöncesi Dönem Çocuğuna Sahip Babaların Çocuklarıyla İlişkisi	35
4.3.1. Babaların Çocuklarıyla İlişki Düzeylerinin Babanın Yaşı ile Karşılaştırılması	35
4.3.2. Babaların Çocuklarıyla İlişki Düzeylerinin Babanın Eğitim Durumu İle Karşılaştırılması	37
4.3.3. Babaların Çocuklarıyla İlişki Düzeylerinin Çocuğun Yaşı ile Karşılaştırılması	39
4.3.4. Babaların Çocuklarıyla İlişki Düzeylerinin Çocuğun Cinsiyeti ile Karşılaştırılması	40
4.4. Babaların Okul Öncesi Eğitim Etkinliklerine Katılım Durumu Nedir	41
4.5. Babaların Çocuklarıyla İlişki Düzeylerinin Babanın Etkinliğe Katılma Sıklığı ile Karşılaştırılması	42
4.6. Babalar Çocuğuyla Vakit Geçirirken Neler Yapmaktadır	44

4.7. Babaların Çocuklarıyla İlişki Düzeylerinin Çocuklarıyla Vakit Geçirirken Yaptıkları Faaliyetler ile Karşılaştırılması.....	45
4.8. Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Babalar Çocuklarıyla Ne Kadar Vakit Geçirmektedir	47
BEÇİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA SONUÇ ÖNERİLER	49
5.1. Tartışma ve Sonuç.....	49
5.2. Öneriler	52
KAYNAKÇA	54
EKLER	62
Ek 1. Kişisel Bilgi Formu	62
ÖZGEÇMİŞ.....	63

TABLULAR LİSTESİ

<i>Tablo 4.1. Ölçeklerin Betimsel İstatistikleri ve Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Bulgular</i>	<i>32</i>
<i>Tablo 4.2. Babanın Yaşı, Eğitim Durumu, Eğitim Etkinliklerine Katılım Sıklığına İlişkin Alt Problemlere Ait Bulgular.....</i>	<i>33</i>
<i>Tablo 4.3. Çocuğun Cinsiyeti, Çocuğun Yaşına İlişkin Alt Problemlere Ait Bulgular</i>	<i>34</i>
<i>Tablo 4.4. Babanın Çocuğuyla Vakıt Geçirirken Yaptığı Etkinlikler, Babanın Çocuğuyla Günlük Vakıt Geçirme Saatine İlişkin Alt Problemlere Ait Bulgular.....</i>	<i>34</i>
<i>Tablo 4.5. ÇEİÖ-B Ölçeği ile Alt Boyut Puanlarının Babaların Yaşlarına Göre Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....</i>	<i>35</i>
<i>Tablo 4.6. ÇEİÖ-B Ölçeği ile Alt Boyut Puanlarının Babaların Yaşlarına Göre Karşılaştırılmasına ilişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....</i>	<i>36</i>
<i>Tablo 4.7. ÇEİÖ-B Ölçeği ile Alt boyut Puanlarının Babaların Eğitimlerine Göre Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....</i>	<i>37</i>
<i>Tablo 4.8. ÇEİÖ-B Ölçeği ile Alt boyut Puanlarının Babaların Eğitimlerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları</i>	<i>38</i>
<i>Tablo 4.9. ÇEİÖ-B Ölçeği ile Alt Boyut Puanlarının Çocuğun Yaşına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Independent sample t-testi Sonuçları.....</i>	<i>39</i>
<i>Tablo 4.10. ÇEİÖ-B Ölçeği ile Alt Boyut Puanlarının Çocuğun Cinsiyetine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Independent Sample t-testi Sonuçları</i>	<i>40</i>
<i>Tablo 4.11. Babaların Okul Öncesi Eğitim Etkinliklerine Katılımı ve Çocuklarıyla Olan İlişki Düzeyleri.....</i>	<i>41</i>
<i>Tablo 4.12. ÇEİÖ-B Ölçeği ile Alt Boyut Puanlarının Babaların Eğitim Etkinliklerine Katılma Durumu Göre Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....</i>	<i>42</i>
<i>Tablo 4.13. ÇEİÖ-B Ölçeği ile Alt Boyut Puanlarının Babaların Eğitim Etkinliklerine Katılma Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....</i>	<i>43</i>

<i>Tablo 4.14. Babaların Çocuklarıyla Olan İlişki Düzeyi ile Birlikte Vakit Geçirdikleri Çalışmalar Arasındaki İlişki</i>	<i>44</i>
<i>Tablo 4.15. ÇEİÖ-B Ölçeği ile Alt Boyut Puanlarının Babaların Çocukları ile Vakit Geçirirken Yaptıkları Faaliyetlere Göre Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....</i>	<i>45</i>
<i>Tablo 4.16. ÇEİÖ-B Ölçeği ile Alt Boyut Puanlarının Babaların Çocukları ile Vakit Geçirirken Yaptıkları Faaliyetlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....</i>	<i>46</i>
<i>Tablo 4.17. Babaların Çocuklarıyla Olan İlişki Düzeyi ile Birlikte Vakit Geçirdikleri Saat Arasındaki İlişki</i>	<i>47</i>

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

1.1.Problem

İnsan hayatının ilk dönemleri gelişim için büyük önem taşımaktadır. Araştırmalar da bu görüşü desteklemektedir. Zeka, sosyal davranışlar ve kişilik insan hayatında büyük öneme sahip olan bu ilk dönemde gelişmektedir. Çocuğa zengin uyarıcı ortam sunulabilmesi koşuluyla bilişsel, sosyal, duygusal ve fiziksel gelişimi desteklenebilir (Yıldız, 2004).

Aile çocuğun ilk eğitim alanıdır. Çocuğun, aileden edinmiş olduğu davranış ve kültür onu bütün hayatı boyunca etkisi altına alabilmektedir. Olumlu davranış modeline sahip bir çocuk hayata bir adım önde başlar diyebiliriz (Ekici, 2015).

Öğrenmenin temelleri de evde aile tarafından atılmaktadır. Çocuğun ev dışı ortamda öğrendiklerine de, aile şekil verir. Onay, ret ve yönlendirmeye çocuğunun aile dışı öğrenmelerine de biçim kazandırır. Bu sebeple anne babanın sorumluluğu yüksektir. Anne ve babanın öz bakım becerilerini çocuğa öğretme dışında başka sorumlulukları vardır. Çocuğa olumlu davranış kazandırma sürecinde anne ve babanın önemi büyüktür (Özyürek, 2004).

Çocuğun ahlak gelişimi, girişken ya da çekingen olması, uyumlu veya uyumsuz kişilik geliştirmesi sürecinde anne ve babanın etkisi yadsınamaz. Bu sebeplerden dolayı ailelerin çocuk gelişimi hakkında bilgilendirilmeleri şarttır. Eğitim programları yoluyla ailelere çocuk gelişimi, çocukla iletişim gibi konularda bilgilendirmeler yapılabilir. Bu programlar aile eğitimi adı altında toplanmaktadır. Anne, baba ve çocuğa bakım veren kişiyi bilgilendirmek adına aile eğitim programlarının amacı çocuğa sağlıklı bir gelişim ortamı oluşturabilmeleri için ailelere yardımcı olabilmektir (Kıraç, 2008).

Ailelerin sistemli bir şekilde çocuğun gelişimine ait bilgilere ulaşabilmesi açısından da aile eğitimleri önem taşımaktadır. Aile eğitimi, ailelerin tutum ve becerilerine yön vererek çocukta olumlu davranış kazandırmaya yardımcı olur. Toplumun değişikliğe uğramasıyla aile yapısında da değişiklikler meydana gelmekte, çocuk yetiştirme konusunda sorunlar da farklı bir boyut kazanmaktadır. İşte bu noktada aile eğitimleri ailelerin sorunlara çözüm bulabilmesi adına önemlidir (Tönbül, 2019).

Çocuğun sağlıklı ve bütünsel gelişimi ancak okul ve ailenin ortak hareketi sonucu gerçekleşebilir. Anne ve babalar günümüz koşullarında şartların hızla değişmesi nedeniyle kararsızlığa düşmekte, bu durumda aile eğitiminin önemini ortaya koymaktadır. Gün

geçtikçe, kendini günün sorunlarına göre güncelleyen, aile eğitimleri önem kazanmaktadır. Aile eğitimleri sayesinde çocukta olumlu davranış değişikliği kazandırma sonucunda ailelerin aile eğitimlerine olan güveni artmaktadır (Özyürek ve Tezel-Şahin, 2005).

Sağlıklı bir yetişkin olmanın yolu sağlıklı bir aile ortamına sahip olmaktan geçer. Çocuğun doğru ve yanlış davranışlarında aile temel bir belirleyici rolündedir. İnsan hayatında kişilik gelişimi sıfır-altı yaş dönemini kapsar. Sıfır-altı yaş dönemde ebeveynin rolünün önemi tartışılmaz. Anne babanın çocukla iletişimi ve kendi arasındaki iletişimi, bu dönemde çocukta davranış şekillenmesinde önem taşımaktadır (Yalçın, 2016).

Aile içinde çocuğun gördüğü değer, oluşturduğu kimlik, gelecekte toplum içindeki statüsünü belirlemede önemlidir. Çocuğun geleceğini belirlemede ailenin önemli bir rolü olduğu için, anne ve baba eğitimleri büyük önem taşımaktadır (Kaya, 2002).

Çocukta kaliteli öğrenme kapısını anne ve baba eğitimleri aralamaktadır. Çocuğun var olan potansiyelini en yüksek seviyeye taşımak ve başarıya ulaşabilmesi için aile eğitimi önem taşımaktadır (Berbercan ve Tavis, 2012).

Sosyo-ekonomik seviyesi düşük, çevre baskısı altında olan, göç etmiş ailelerin toplum içinde daha güçlü bireyler olarak yer alabilmeleri; aile eğitimlerinin misyonlarından biridir (Özyürek, 2004).

Ailelerin çocukların hayatındaki önemini fark etmelerine yardımcı olan aile eğitimleri; çocukların sahip oldukları ilgi, yetenek ve becerileri ailelerin fark etmesine yardımcı olur ve doğru yönlendirmeler yapmaları için aileleri bilgilendirir. Bu sayede aile eğitimleri anne ve babanın farkındalığını artırmış olur (Durualp, Kaytaş ve Kadan, 2016).

Çocuğun içinde bulunduğu ortamdan soyutlanmaması için ailenin desteği önemlidir. Aile eğitimleriyle çocuğun ailede gördüğü destek artırılabilir. Aileler çocukları için daha uygun ortamları aile eğitimleri sayesinde hazırlayabilir (Uzun, Yalçın ve Dede, 2018).

Aile eğitiminin amaçları; aileyi çocuk gelişimi konusunda bilgilendirmeyi temel alır. Her yaşa göre farklılaşan gelişim özellikleri konusunda aileleri bilgilendirmeyi amaçlar. Aile eğitimleri, farklı gelişim alanlarını da desteklemeyi amaç edinir. Aileleri çocukla doğru iletişim kurmaları için de bilgilendirir. Çocukta olumlu davranış değişikliği oluşturma konusunda ailelere destek olur. Aileleri hakları konusunda bilgilendirir. Ailelere bağımlı değil bağılı çocuklar, ruh sağlığı yerinde çocuklar yetiştirme konusunda destek olur (Ersoy ve Tezel-Şahin, 1999).

Çocukta olumlu davranış değişikliğinin sürekliliğini sağlamak da aile eğitiminin amaçlarındandır. Çocuğun ev içindeki öğrenme ortamını desteklemeyi amaçlar. Ailenin çocuğu şekillendirme konusundaki önemini kavramasına yardımcı olmayı amaçlar. Aile içi sorunlara çözümler bulmayı amaçlar. Çocuğu başarıya ulaşması konusunda desteklemek aile eğitim programlarının amaçlarındandır (Çamlıbel, 2010).

Demokratik ebeveyn tutumu sağlıklı bir çocuk gelişimi için önemlidir. Demokratik bir aile ortamında çocuk saygı görür ve fikirlerini ifade edebilir. Bu sayede aile içinde değer ve destek gördüğünü anlayan çocuk daha başarılı bir birey olmaya da yaklaşır. Daha fazla girişken, öz güvenli, kararlarını kendisi alabilen bir birey olarak hayata adım atabilen çocuklar için demokratik aile ortamı gereklidir. Çocuğun ihtiyaçlarına duyarlı olan demokratik ebeveynler çocuğun yaşına uygun kararları alabilmesinin de yolunu açar. Demokratik aile, çocuğuna iyi bir rehber olur ve ona sağlıklı bir iletişim yolu sunarak doğru kararları almasına yardımcı olur (Yalçın, 2016).

Demokratik aile ortamına sahip çocuklar ev dışında da dengeli ve iyi ilişkiler kurar. Uyumsuz bir çocuğun kökeninde ise aşırı hoşgörölü, koruyucu, otoriter ve ihmalkar aile tipi vardır. Demokratik ailenin önemi burada ortaya çıkmaktadır. Doğumdan başlamak kaydıyla demokratik bir aile tutumu içerisinde, çocukla iletişimde olmak büyük önem taşımaktadır (Uzun, 2016).

Yaşam şartlarının günümüz koşullarında değişmesiyle ailedeki bireylerin görev ve sorumluluklarında farklılıklar meydana gelmiştir. Kadının iş gücünün ekonomiye kazandırılmasıyla, anne rolü ek sorumluluklar üstlenmiş ve kadının sırtındaki bu yükten dolayı babanın görev ve sorumluluklarında değişiklikler meydana gelmiştir. Anne nasıl aile ekonomisine katkı sağlıyorsa; baba da aileye karşı ekonomik sorumluluklarının yanı sıra, annenin yükünü paylaşmak için, çocuklarının bakım ve eğitimlerinde rol almaya başlamıştır (Çağdaş ve Seçer, 2021).

Babalar; çocuklarının zihinsel olarak gelişimiyle ilgilenmeyi ve çocuklarıyla fiziksel oyunlar oynamayı annelere nispeten daha çok tercih etmektedirler. Anneler ise ağırlıklı olarak çocuğun bakımı ve ihtiyaçlarıyla ilgilenmektedirler. Baba desteği çocuğun gelişimi için önemli faydalar sağlamaktadır. Özellikle zeka düzeyinde, çocukların analiz etme becerisinde, dil zekası ve akademik başarılarında, temel becerilerde babanın katkısı önemli düzeydedir (Tezel-Şahin ve Özbey, 2009).

Çocuklar; erken çocukluk dönemlerinde babalarıyla beraber vakit geçirmekten oldukça mutlu olmaktadır. Babalarının fikrini almaktan, babalarından yeni şeyler

öğrenmekten, babalarıyla oynamaktan, onlara soru sormaktan oldukça hoşlanmaktadırlar. Bu durum tabii ki onların gelişimine olumlu katkı sağlayacaktır. Çünkü onlardan birçok bilgi, beceri ve destek almaktadırlar (Öz, 2008).

Cinsiyet rol gelişiminde, babanın hem erkek hem kız çocukla kurmuş olduğu ilişkinin çocuk üzerinde ne kadar etkili olduğunun önemi görülmektedir. Geleneksel cinsiyet rol mesajları aktarımında baba, anneye nazaran daha etkindir. Ancak babasız büyüyen çocukları göz önüne alırsak bunun sağlıklı cinsel gelişimde tek etken olmadığını görebiliriz. Babanın bir erkek olarak çocuğun gelişiminde erkeksi özellikleriyle varlığının önem taşıdığı kabul edilir ama çocuğuyla sıcak ve samimi bir ilişki içinde olup onunla ilgilenmesi çocuğun gelişimi için daha büyük bir önem arz eder (Kuzucu, 2011).

Anne-bebek ilişkisi daha çok çocukların kişiliklerini ve sosyal ilişkilerini şekillendirir. Baba –çocuk ilişkisinin sonraki dönemlere etkisi çocuğun hayatında önemli yer tutar. Hem erkek hem de kız çocuğun kendi cinsiyetine uygun davranışlar geliştirmesinde babanın rolü önemlidir. Erkek çocuklar babayı gözlemleyerek erkeksi davranışları benimsemekte, kız çocuklar ise erkeklere karşı nasıl davranacağına dair modeli baba figürüyle elde etmektedir (Tyson'dan aktaran Aksoy ve Tatlı, 2019).

Hemen her toplumda cinsiyet rolüne dayalı davranışlar aile ve sosyal çevrenin etkisi altında şekillenir. Burada anne babaya büyük rol düşer. Cinsiyet rollerinin oluşumunu ebeveynle beraber çevre de etkiler. Anne babalar bilerek ya da bilmeyerek çocuğun cinsiyetine özgü davranışları çocukta bekler. Özellikle babanın cinsel kimliğe etkisi en çok araştırılan konulardan biridir. Baba ile geçirilen sağlıklı bir ilişki özellikle kız çocuklarda ileriki dönemde sağlıklı bir ilişkinin temellerini atar. Sağlıklı bir ilişki demek sağlıklı bir aile temelinde sağlıklı bir toplumun temellerini atar (Dökmen'den aktaran Aksoy ve Tatlı, 2019).

Ailenin toplum hayatındaki önemini ve babaların çocuklarıyla ilişkilerinin çocuğun gelişiminde ne kadar önemli bir yer tuttuğunu yukarıdaki açıklamalarda görmekteyiz. Bu görüşlerden hareket ederek bu çalışmada babaların çocuklarıyla olan ilişkilerinin incelenmesi önemli görülmüştür. Bu görüşten yola çıkarak çalışmanın problem ve alt problemleri şu şekilde oluşturulmuştur.

1.1.1.Problem Cümlesi

Bu çalışmanın problem cümlesi: “Okul öncesi dönem çocuğuna sahip babaların çocuklarıyla ilişkileri ve aile katılımları nedir?” şeklinde ifade edilebilir.

1.1.2. Alt Problemler

Araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen alt problemler şunlardır:

- 1)Okul öncesi dönem çocuğuna sahip babaların çocuklarıyla ilişki düzeyleri nedir?
- 2)Okulöncesi dönem çocuğuna sahip babaların çocuklarıyla ilişkisi;
 - a)babanın yaşı
 - b)babanın eğitim durumu
 - c)çocuğun yaşı
 - d)çocuğun cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 3)Babaların okul öncesi eğitim etkinliklerine katılım düzeyleri nedir?
- 4)Babaların okul öncesi eğitim etkinliklerine katılımı ve çocuklarıyla olan ilişki düzeyleri nedir?
- 5)Babalar çocuğuyla vakit geçirirken neler yapmaktadır?
- 6)Babaların çocuklarıyla olan ilişki düzeyi ile birlikte vakit geçirdikleri çalışmalar arasında bir ilişki var mıdır?
- 7)Okul öncesi dönem çocuğu babaları çocuklarıyla ne kadar vakit geçirmektedir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, okulöncesi dönemde çocuğu bulunan babaların çocuklarıyla ilişkilerini; çocuğun yaşı, çocuğun cinsiyeti, babanın eğitim durumu, babanın yaşı, babanın çocuğuyla vakit geçirirken neler yaptığı, çocuğuyla geçirdiği vaktin süresi ve babanın eğitim etkinliklerine katılım sıklığı değişkenlerine göre değerlendirmek amaçlanmıştır.

Babanın çocuğun hayatındaki önemi çocuğun anne karnına düşmesiyle başlar. Babanın anneye sağladığı maddi ve manevi destek çocuğun sonraki düzeninin kurulmasına etki edecektir. Bebeğin doğumuyla babanın bakım işlerinde sorumluluk alması, baba ve çocuğun yaşam boyu kuracağı iletişim açısından çok önemlidir. Bu açıdan bakarsak babalar çocuğun yetişmesinde çok önemli bir göreve sahiptir. Baba çocuk ilişkisinin temelleri anne karnında atılmakta ve böylece kişinin hayatında yaşam boyu sürececek bir etki başlamaktadır (Seçer, Çeliköz ve Yaşa, 2007).

Okul öncesinde eğitim etkinliklerine baba katılımı incelendiğinde, babaları eğitim etkinliklerine katılan çocukların okula karşı daha olumlu tutum sergiledikleri, başarı oranlarının arttığı ve daha fazla sosyal faaliyet içinde buldukları görülmüştür. Babanın sıcak ve samimi ilişkisinin çocukların ahlaki değerleri kazanmasında çok büyük rol oynadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda babaların eğitim etkinliklerine katılımlarının etkileri

çocukların gelişimini olumlu yönden etkilemektedir (Allen ve Dally'den aktaran Karakaş, 2014).

Aile katılımına daha çok annelerin katılım gerçekleştirdiği akıllara gelmekteydi. Çocuğun gelişiminde ve eğitiminde daha çok annelerin sorumlu tutulması bu durumun kaynağıdır. Fakat gelişen toplumda baba figürü de çocuğun gelişiminde anne kadar sorumluluk almaktadır. Babaların eğitimi bu bağlamda önemlidir. Babanın çocuğun gelişimine olan etkileri düşünülünce sağlıklı bir baba çocuk ilişkisi için baba eğitimi çok önemlidir (Tezel-Şahin ve Özbey, 2007).

1.3 Araştırmanın Önemi

Babaların çocuklarıyla birlikte kaliteli zaman geçirmesi, çocuğuyla ilgilenmesi, çocuğun bakımında görev alması, çocuğun eğitiminde sorumluluk üstlenmesi baba ile çocuk ilişkisini olumlu yönde etkilemektedir. Baba ile çocuğun olumlu ilişkisi çocuğun zihinsel gelişimini ve akademik başarısını da olumlu yönde etkiler. Babalarının ilgisini hissetmeyen, babalarıyla sıcak bir ilişki içinde olmayan çocukların okul başarısı ve zekâları bu durumdan etkilenmektedir (Telli ve Özkan, 2016).

Geleneksel olarak çocuk bakım ve eğitimi annenin görevi olarak düşünülmekteydi. Fakat günümüzde babalar da bu konuda görev üstlenmektedir. Çocuğun hayattaki başarısında baba ile olan ilişkisi çok önemli bir yer tutar. Baba ilgisizliği çocukta birtakım davranış problemlerini de beraberinde getirmektedir. Bu açıdan bakıldığında babaların da en az anneler kadar aile eğitim programlarına katılmalarının önemi görülmektedir. Geçmiş zamanlarda babalar aile içinde sadece finansal sorumluluğu üstlenmekteydi. Babanın aile içindeki konumu göz önüne alındığında anne kadar eğitilmesi gerektiğinin önemi ortaya çıkmaktadır. Babanın eğitim etkinliklerine katılımının çocuğun gelişimindeki yeri ele alınması gereken önemli bir konudur (Tezel-Şahin ve Özbey, 2007).

Bir bireyin kişiliğinin temelleri doğumuyla beraber aile ortamında atılır. Bu bağlamda ebeveynler kişilik gelişiminde temeli atmış olur. Çocuğun aile içinde temeli atılan bu kimliği, gelecekte toplum içinde nasıl bir rol üstleneceğinin belirtilerini de bize gösterir. Bir bakıma, aile çocuğun geleceğini çizer. Bu bağlamda babanın çocuğun gelişimindeki önemi yadsınamaz. Sağlıklı bir baba çocuk ilişkisi sağlıklı nesiller demektir (Kaya, 2002).

Okul öncesi dönem çocuğuna sahip babaların çocuklarıyla ilişki düzeyleri ve aile katılım çalışmalarının incelenmesi çalışması, babaların aile katılım etkinliklerine katılım

sıklığının ve diğer değişkenler açısından çocuklarıyla ilişkilerini etkileyip etkilemediğini açıklaması açısından önemlidir. Aynı zamanda araştırmayı çocuğun yaşı, cinsiyeti, babanın yaşı, eğitim durumu, çocukla vakit geçirirken neler yaptığı, çocuğuyla ne kadar vakit geçirdiği ve aile katılım etkinliklerine ne sıklıkta katıldığıyla ilgili değişkenler açısından inceleyerek bu değişkenlerle yapılmış diğer çalışmaları destekleyecektir. Baba eğitim çalışmalarına da katkı sağlayacağı umulmaktadır.

1.4. Varsayımlar

Katılımcı babaların ölçeği içtenlikle ve dürüst bir şekilde doldurdıkları varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma sonuçları 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Denizli ili; Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerinde eğitim veren resmi anaokullarında çocuğu eğitim alan babaların görüşleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: “36-72 ay arası çocukların beden, zihin, duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamayı, onları ilkokula hazırlamayı, şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmayı, çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını amaçlayan eğitimidir” (MEB, 2013, s.8).

Baba: “Çocuğu olan, çocuğun dünyaya gelmesinde etken olan erkek” (TDK, 2017, s.105).

Gelişim: “Kendine özgü ilkeleri içerisinde barındıran, kalıtım, çevre, hormonlardan etkilenen, döllenmeyle beraber başlayarak yaşamın son anına kadar devam eden bir süreçtir. Zihinsel, dil, sosyal, duygusal ve fiziksel alanlarda bireyin deneyimlerinin bütününe içeren bir süreçtir” (Ummanel ve Dilek, 2016, s. 36).

“Bireyin doğuştan getirdiği biyolojik süreçlerle, çevre koşullarının sürekli etkileşimi içinde oluşan çok yönlü ve karmaşık süreç. Gelişim olayını psikoseksüel, psikososyal ve bilişsel yönden açıklamaya çalışan bir çok yaklaşım olmakla beraber hiçbir yaklaşım tek başına açıklayamaz” (Cüceloğlu, 2007, s.331-335).

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Okul Öncesi Dönemde Ebeveyn Çocuk İlişkisi

Ailenin temel işlevi çocuğun psikolojik, sosyal ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılamaktır. Her bakımdan sağlıklı bir bireyin temelleri ailede atılır. Bu noktada ebeveynlere büyük rol düşer. Çocuğuna doğru rehberlik yapabilen ebeveynler sağlıklı bir kişilik gelişiminde etkilidir (Akgün ve Yeşilyaprak, 2010).

Bowlby'e göre güvenli bağlanma bebeklik döneminde başlar ve kişinin yaşamı boyunca onu etkisi altına alır. Bebeğe bakım veren kişi ilk bağlanmayı gerçekleştirir. Bu yüzden bakım veren kişi çok önemlidir. Bebeğin ihtiyaçları bakım veren kişi tarafından zamanında ve doğru şekilde karşılanıyorsa bebek kendini güvende hisseder. Bebeklik döneminde temeli atılan bu bağlanma, ileriki zamanda çocuğun kuracak olduğu arkadaşlık ilişkilerinde, anaokuluna başladığı zaman geliştirecek olduğu ilişkilerde ve okula uyum sürecinde oldukça belirleyicidir (Kesebir, Özdoğan ve Üstündağ, 2011).

Doğumdan sonra bebek ilk etkileşimini anne ile gerçekleştirir. Annelik duygusu iç güdüseldir ve bebeğe bağlanmada önemlidir. Doğumla beraber anne ve bebek etkileşimiyle temelleri atılan bu bağın, kişilik oluşumunda önemli bir yeri vardır (Türköz, 2007).

Hem çocuk hem de ebeveynler için bağlanma çok önemlidir. Çift yönlü bir süreçtir. Sağlıklı bir ilişki varsa güvenli bağlanma gelişir. Güvenli bağlanma daha sonraki hayatını olumlu etkiler. Ciddi durumlarda ve duygu durum bozukluklarında kişiyi güçlü kılar (Kesebir ve diğerleri, 2011).

Aile ortamındaki iletişim çocukları etkilemektedir. Birbirleriyle duygularını paylaşabilen, birbirlerine zaman ayırabilen, birbirlerini olduğu gibi kabul eden ve ailenin içindeki her bireye değer veren ailelerde gelişen çocukların etkili iletişim içinde oldukları görülür (Öngider, 2013).

Okul öncesi dönemde bulunan çocuk anne babasıyla özdeşim kurar ve onları kendine model olarak alır. Her yönden ebeveyni taklit etmeye eğilimlidir. Hareket, konuşma ve duruşunu taklit eder, onun tutumlarını benimser. Çocuğun çevresiyle uyumunda ve sağlıklı bir kişilik geliştirmesinde ebeveyn-çocuk ilişkisi çok önemlidir (Arabacı ve Ömeroğlu, 2013).

2.1.1.1. Ebeveyn çocuk ilişkisini açıklayan kuram ve teoriler.

2.1.1.1.1. Freud'un psikoseksüel gelişim kuramı. Bebeklik ve çocukluk döneminde geçirilen aşamaların kişiliği oluşturduğunu vurgular. Normal gelişimin, her dönemdeki ihtiyaçların karşılanmasıyla ortaya çıkacağını savunur.

Kişiliğin üç temel birimi olduğunu söyler: İd, ego, süperego. Kişilik gelişimi okul öncesi döneme kadar ve okul öncesi dönemde şu evreleri içerir:

1)Oral Dönem (0-1 yaş): Bu dönemde bebek, emme eyleminden haz almaktadır. Bebeğin ilk sevgi nesnesi onun karnını doyuran annesidir. Dış dünyayla ilişkisini ağız yoluyla sağlamaktadır. Ağız yoluyla duyularını algılar. Temel gereksinimlerini karşılama şeklinde ağız ön plana çıkar (Freud'dan aktaran Yazgan ve Yerlikaya, 2012).

2)Anal Dönem (1-3 yaş): Tuvalet kontrolünün kazanıldığı evredir. Bu dönemde verilecek olan tuvalet eğitiminin kişiliği oluşturmada önemli etkileri olduğunu dile getirir. Çocuk bu dönemde hazlarıyla anne ve babası tarafından uygulanan toplumsal kısıtlamalar arasındaki farkı ayırt etmeyi öğrenerek kendisini kontrol etmeye çabalamaktadır. Oral dönemde edilgin olan çocuk bu dönemde artık etkin olmayı istemektedir. Anüs kasları üzerinde denetim kazanır (Freud'dan aktaran Yazgan ve Yerlikaya, 2012).

3)Fallik Dönem (3-6 yaş): Okulöncesi dönem çocuğunun fallik dönemde olduğunu söyler. Cinsel kimlik ve sağlıklı kişilik gelişimi bu dönemde kazanılır. Dönemdeki gereksinimler karşılanmazsa bağımlılık oluşmakta ve bir sonraki evreyi etkilemektedir. Bu dönemdeki çocuğun gelişimi için hem anne hem baba önemlidir. Bu dönemdeki çocuklar için oedipus kompleksine dikkat çeker (Rothbaum'dan aktaran Yaylacı, 2019).

Oedipus kompleksi: Erkek çocuğun annesiyle arasına babasının girmesini istememesi ve annesine şımarması bu komplekse örnek verilebilir. Erkek çocuk babasını rakip görür ve kız çocuk annesini rakip görür. Bu dönem sağlıklı tamamlanırsa ileride karşı cinsle olumlu ilişkiler gelişir (Rothbaum'dan aktaran Yaylacı, 2019).

2.1.1.1.2. Erikson'un psikososyal gelişim kuramı. Kişiliğin toplumsal etmenlerden de etkilendiğini, sadece biyolojik etmenlerin etkili olmadığını savunur. Kişilik gelişimindeki kritik dönemler okul öncesi döneme kadar ve okul öncesi dönemde şu şekildedir;

1)Temel güvene karşı güvensizlik duygusu (0-1 yaş): Bu evrede bebek, sevgi ve şevkat dolu bir bakıma ihtiyaç duyar. Eğer bunu karşılayabilirse güven duygusu kazanarak

kendisini değerli hisseder. Fakat bakım veren kişi tarafından sevgi ve şevkat ihtiyacı karşılanmazsa güvensizlik duygusuyla beraber kendisini değersiz hisseder (Ericson'dan aktaran Seçer, 2020).

2)Özerkliğe karşı kuşku ve utanç duygusu (1-3 yaş): Bebek artık bağımsız hareket becerisini bu evrede kazanmaya başlayacak ve merak duygusu gelişecektir. Keşif yapmaya istekli olan bebek ailesinin tutumuna göre şekillenecektir. Baskıcı bir tutum yerine cesaretlendirici ve destekleyici bir tutum bebeğin özerklik duygusunu geliştirecektir. Bebeğin baskıcı bir tutum altında kısıtlanması, hatalarına aşırı tepki verilmesi ise kuşku ve utanç duygularını geliştirerek, bağımlı kişilik özellikleri ortaya çıkmasına neden olacaktır (Erikson'dan aktaran Seçer, 2020).

3)Girişkenliğe karşı suçluluk duygusu (3-6 yaş): Her kişilik dönemi bir sonraki evreyi etkiler ve her dönemdeki krizlerin çözümü bu açıdan önemlidir. Eğer kriz çözümlenmezse ilerleyen evrelerde çözümleninceye kadar devam eder. Okulöncesi dönem çocuğu girişkenliğe karşı suçluluk evresindedir. Bu dönemde çocuk sosyalleşmeye başlar. Başarılı olamazsa suçluluk ve geri çekilme yaşar. Kendini sosyal ortamlardan çeker. Ebeveyne bu dönemde oldukça büyük rol düşer. Sosyal çevreye sahip olma konusunda başarılı ya da başarısız olmada ailenin etkisi büyüktür (Gander'den aktaran Yaylacı, 2019).

2.1.1.1.3. Bandura'nın sosyal öğrenme kuramı. Bu kuramın temel kavramları taklit, gözlem ve model almadır. Çocuk bireyin hoşuna giden davranışlarını model alır. Taklitte ise iyi kötü ayrımı yapmadan davranışlarını taklit eder. Gözlem ve model almayla çocuğun duyguları ve davranışları değişebilir. Bilgi, beceri ve davranışları çocuklar gözlemleyerek öğrenebilirler. Model aldığı davranışın ödül ve cezaya göre güçlenip zayıflayabileceğini söyler (Furstenberg'den aktaran Yaylacı, 2019).

Model alarak öğrenmede üç evreye dikkat çeker,

- 1.Genel özelliklerini birden fazla sosyal örnekten almak
- 2.Bileşik kurallarla almış olduğu bilgileri bütünleştirmek
- 3.Yeni davranış üretmek için bu kuralları kullanmak

Okul öncesi dönemindeki çocuk, aile bireyleri içerisinde kendisine model alacağı kişiyi seçer. Çünkü en yakınında aile bireyleri vardır. Burada da ebeveyne düşen sorumluluğun önemine dikkat çeker. Çocuğun sosyal açıdan kabul edilen davranışlar geliştirmesinde ebeveyn çocuğa rol model olur (Furstenberg'den aktaran Yaylacı, 2019).

2.1.1.1.4. Vygotsky'nin gelişim kuramı. Bu kuramda gelişim, sosyalleşme sürecinde olan etkileşim sonucunda ortaya çıkan bir durum olarak görülmektedir. Sosyalleşmenin önemine dikkat çekmektedir. Genellikle çocuğun sosyalleşebilmesine vesile olan insanların ebeveynleri olduğu varsayılırsa, gelişimde ebeveynin, dolayısıyla babanın önemi sorgulanamaz (Der Veer'den aktaran Peker, 1998).

Bu dönemde çocuk ebeveynin rehberlik ve etkinlikleriyle çeşitli beceriler elde eder. Çocuğun bu eğitim alma süreci formal olabileceği gibi informal de olabilir. Sonuç olarak çocuk, kendinden daha deneyimli bir birey sayesinde gelişimini gerçekleştirir (Ergün ve Özsüer, 2006).

Bu kuram ana dilin önemine vurgu yapar ve gelişimin gerçekleşmesi için dilin çok güçlü bir araç olduğunu söyler. Dilin diğer insanlarla etkileşimde etkin olduğunu özellikle vurgular. Dil gelişimi iyi olan bir çocuğun potansiyelinin de yüksek olduğunu söyler. Fikirlerini diğer insanlara aktarabilen ve dil yoluyla diğer insanların fikirlerini benimseyen bir çocuğun gelişiminin de sağlıklı olacağını belirtir (Vygotsky'den aktaran Aylar, 2012).

Çocukların tek başına beceremeyeceği davranışları, yetişkin veya kendinden daha becerikli bir çocuğun yardımıyla başarabilmesi, "Yakın Gelişim Bölgesi" tabirinin kuramcı tarafından geliştirilmesine sebep olmuştur. Bir nevi çıraklık ilişkisi denilebilir. Örneğin, usta çırak ilişkisi gibi uygulamalı öğrenme bir yakınsal gelişim bölgesi gerektirir. Düzenli olarak verilen eğitim neticesinde çocuk istenilen davranışı sonunda başarır. Eğiticinin başlangıçta açıklama yapma, yaparak gösterme ve ip ucu verme gibi yardımları eğitim süreci içinde çocuk yetkinlik kazandıkça azaltılır. Sonuç olarak da istenilen davranış eğiticiden çocuğa aktarılarak çocuk bağımsızlık kazanır. Çocuğun kazanmış olduğu bu beceri yeni bir öğrenme hedefinin de temelini oluşturabilir (Santrock'tan aktaran Öncü, 2018).

Birey öğrenme sırasında aktiftir, çevreyi de şekillendiren bir öznedir. Birey; ikili ilişki içerisinde rehberin yönlendirmesiyle, bilgiye kendi çabalarıyla ulaşır. Bireysel gelişim sürecinde, sosyal bir varlık olan çocuğun öğrenmesinin sosyal ortamdan kopuk olamayacağını defalarca dile getirmiştir ve kuramını bu temeller üzerine kurmuştur (Berger'den aktaran Öncü, 2018).

Vygotsky bu kuramında, davranış geliştirme sürecinde gelişimin nasıl olduğu sorusuna yanıt aramaya çalışır. Bireyin ait olduğu sosyo-ekonomik çevrenin, ailenin, gelişimde ne denli etkileri olduğunu açıklamayı amaç edinmiştir. Bu bağlamda çocuğun

içine doğduğu ailenin gelişimde etkisi önemli bir yer tutmaktadır (Der Veer'den aktaran Peker, 1998).

Bilgilerimizin bir bölümü, içinde bulunduğumuz toplumun değerlerine göre şekillenir. Bireyin çevreyle etkileşimi bu durumda önemlidir. Bireyin çevresi, bireye bakış açısı kazandırmada oldukça önemlidir. Birey kendi sınırlarını sosyal çevrenin etkisiyle koyar. Çocuk kendisine öğrenme hedefleri koyarken, ailesinin çocuğa etkisinin olacağı şüphesizdir. Çocuğun içine doğmuş olduğu ailenin, çocuğun yaşamını şekillendirmede ne kadar önemli olduğunu sosyo-kültürel gelişim kuramında görmekteyiz (Rogoff'dan aktaran Öncü, 2018).

2.1.1.1.5. Bowlby'nin bağlanma kuramı. İnsanların duygusal bağ kurmaya ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaç evrensel bir ihtiyaçtır. Bowlby'nin bağlanma kuramı bu ihtiyacı açıklamayı amaçlar. Özellikle insanın kendini gergin hissettiği durumlarda, insan başka bir insanın varlığına ihtiyaç duyar, yakınlık kurmak ister (Sümer, 2006).

Çocukluk dönemi sağlıklı bir bağlanmanın gelişmesi için insan hayatında çok önemlidir. Çocuğun kendini güvende hissederek bakımını üstelenen kişiye karşı güven duymasıdır bağlanma. Bağlanma kuramı, bu güven duygusunun nasıl oluştuğunu açıklamaya çalışır. Ayrıca çocuğun kişiliğinin ve diğer kişilerle olan ilişkisinin nasıl geliştiğini açıklamaya çalışan bir kuramdır (Şahin, 2015).

Bağlanma kuramına göre; bağlanan kişi olarak genellikle çocuğu kast eder. Bağlanılan kişi olarak da genellikle anne figürünü kast eder. Bu ikisi arasında güven ortamı oluşmalı ve bağlanan kişi kendini güvende hissetmelidir. Bu bağlamda; bağlanılan kişi de güvende hissettiren kişi olarak tanımlanabilir. Bağlanılan kişi, bebeğin işaretlerine uygun tepkileri verebilmelidir. Oluşan bu temel, kişinin tüm yaşamındaki ilişkilerini etkilemekte olduğunu savunur. Bağlanma figürü ve bağlanılan kişi arasındaki bağ, içgüdüsel olarak oluşur ve kişinin ileriki dönemlerde geliştireceği bağlanma biçimlerini de etkiler (Türköz, 2007).

Çocuklar genellikle içgüdüsel olarak kendisine bakım hizmeti veren bireye bağlılık gösterir. Sağlıklı bir çocuk, bakım veren kişi tarafından sevmeye ve onu sevmeye ihtiyaç duyar. Eğer bakım veren kişinin kendisini sevmediğini hissederse, bağlanan kişide kaygı ve korku oluşur. Bu durum sağlıksız bir bağlanma ortamının oluşmasına neden olur. Çocuk, bağlanma figürünün kendisini sevdiğine inanırsa herkesin kendisini sevmeye değer göreceğine inanır (Arslan ve Teze, 2016).

Bebeklik döneminde, kişinin en önemli görevlerinden birisi de güven duygusunu öğrenmektir. Bakım veren kişiye karşı oluşan güven duygusu, insan ilişkilerinin temelini oluşturur. Bebeklik döneminde bağlanmanın gerçekleşmesi için bir çok yol vardır. Örneğin temas; bağlanmayı gerçekleştirme yollarından biridir. Duyularımız da bağlanmanın gerçekleşmesine yardımcı olur. Bunların yanında; duygularımız, düşüncelerimiz ve anılarımız da bağlanma oluşmasında etkilidir. Bağlanmanın oluşmasında güçlü bir araç olarak konuşmayı da ekleyebiliriz (Özer, 2018).

Bebeklik çağında, ağlama sırasında, yetişkinin bebeği kucaklayıp onunla konuşma çabası göstermesi, bağlanma oluşumunu destekler ve bebekte olumsuz hisleri olumluya çevirme konusunda yardımcı olur. Güvenli bağlanma gerçekleştiremeyen bebeklerde ise bu konuda ciddi sıkıntılar olur. Olumsuz duygularıyla baş etmek yolunda başarısız olabilirler. Yetişkinlik çağında pek çok kişi kendisini, sorunlarıyla baş edemez şekilde, özgüvensiz hisseder ve başkalarına kendini bağımlı görür. Bu duyguların kaynağı aslında; kişinin, bakım veren kişiye karşı olan güvensiz bağlanmasının neticesidir (Akyüz, 2011).

Günümüzde kimliksiz, kendisinin farkına varamayan ve değersiz hisseden insanların oranı artmıştır. Çocukluk çağına inildiği zaman, bu duyguların nedeni, bebeklik çağında bakım veren kişi ve bebek arasındaki travmatik ilişkiler ve bağlanma figürü ile olan ilişkinin kopuk olmasıdır. Güvenli bağlanma, insanın kendisinin farkına varmasının en önemli kaynağıdır. Diğer kişilere karşı da güven duygusunun temeli, güvenli bağlanmadan geçer (Ayaz, 2015).

Bowlby, bağlanma kuramında bağlanmayı türlere ayırmıştır;

Güvenli Bağlanma: Bakım veren kişiye güvenli bağlanan çocuk, bakıcıdan ayrılınca huzursuz olur, fakat bir yabancıyla yakınlık kurmasıyla sakinleşebilir. Bu çocuklar, insanlarla daha yakın ilişki kurup bu ilişkilerini sürdürebilirler. Öz güveni yüksektir, psikolojisi sağlamdır, kaygı ve korku gibi olumsuz duygularını kontrol edebilir. Genelde, demokratik tutum içerisinde olan bu çocukların ebeveynleri, çocukların kendilerini ifade edebilmeleri için koşulları hazırlar. Çocuğa, değer verildiğini de hissettirir (Bowlby'den aktaran Arslan ve Teze, 2016).

Kaygılı Kararsız Bağlanma: Bu bağlanma stiliyle bakım veren kişiye bağlı olan çocuklar, yabancı olan bir kişiye, bakım veren kişiye olan davranışlarına kıyasla daha dostça davranabilirler. Bakım veren kişiyle arasında olan ayrılıktan sonra, yakınlaşmadan kaçınabilir. Bakım veren kişi odadan ayrılırsa kaygı yoğunluğu yaşayabilir ve bakım veren kişi odaya geri dönüp onunla ilgilense bile sakinleşmez. Bu çocukların ebeveynlerinin daha

az şefkatli ve çocuğun ihtiyaçlarına daha geç ve isteksiz şekilde cevap verdikleri görülmüştür (Bowlby'den aktaran Arslan ve Teze, 2016).

Kaçınmacı Bağlanma: Bu bağlanma stiline sahip çocuklar, bakım veren kişi uzaklaştığında umursamaz bir tavır takınır. Bakım veren kişi geri geldiğinde ise ona karşı soğuk ve ilgisiz davranır. Bakım veren kişi sıcak ve samimi davransa dahi çocuk ona aynı davranışlarla karşılık vermez. Reddedici bir tutum içindedir. Karşı taraftan da böyle bir tutum beklentisi vardır. Yakınlık kurmak isterse, düşünür. Sürekli bir eleştiri ve memnuniyetsiz tutum içinde bir ebeveyne sahiptirler. Soğuk ve alaycı bir ebeveyni vardır. Yaşamı boyunca reddedilmekten ve terk edilmekten korkar (Bowlby'den aktaran Arslan ve Teze, 2016).

Dağınık/Yönü Belirsiz Bağlanma: Bu bağlanma stiline sahip olan bir çocuğun kaygı kontrolü yoktur. Bu durum en belirgin özelliğidir. Kararsız ve kaçınmacı bağlanma stilinin davranışlarını da gösterebilir. Eğer bakım veren kişi depresyonda ise bu bağlanma stili gelişebilir. Bakım veren kişi, istismar edici davranışlarda bulunuyorsa bu bağlanma stili oluşabilir (Bowlby'den aktaran Arslan ve Teze, 2016).

2.1.1.2. Anne-çocuk ilişkisi. Anne ve çocuk arasındaki etkileşim, bebeğin anne karnına düşmesiyle başlar. Hamileyken annenin duygusal durumu, çocuğu isteyip istememesi gibi benzeri nedenler çocuk üzerinde etkilidir. Birey dünyaya geldiğinde ilk bilgilerini genel olarak anneden alır. Anne çocuğun ilk öğreticisidir. Annenin bedeninin sıcaklığı, bebekle nasıl ilgilendiği, sesinin tonu, bebeğini kucaklama biçimi dahi bakım ve fizyolojik ihtiyaçların karşılanması kadar önemlidir. Bu bağlamda bir eksiklik olması ileride kişinin yaşamında ciddi sıkıntılara neden olabilir (Öz, 2008).

Bebeğin ihtiyaçlarının uygun bir şekilde ve zamanında karşılanması, annenin dengeli tutumu, temel güven duygusunun gelişmesini sağlar. Annenin sevgisi ve ilgisi güven duygusunun kaynağını oluşturur. Annenin çocuğa gösterdiği sevgi, ilgi, bakım çocuğun ruhsal durumuna yön verir. Anne çocuk arasındaki duygusal ilişki, gelişimin temel parçalarındandır. Çocuğun ruhsal açıdan sağlıklı olabilmesi için bu ilişkinin de olumlu olması gerekmektedir (Kandır ve Alpan, 2008).

Annenin çocuğuna karşı göstermiş olduğu konuşma, bilişsel uyarıcılar ve bakım çocuğun erken dil gelişimini etkilemektedir. Dil gelişiminde annenin rolü çok önemli bir yer tutmaktadır. Dil gelişimi bilişsel gelişime de bir göstergedir. Çocuğun daha sonraki akademik hayatını da etkilemektedir. Dil gelişiminde anne, çocuk üzerindeki temelleri atar.

Çocuğun üç aylıkken, içinde bulunmuş olduğu cıvılda evresinde, annenin çocukla konuşması dil gelişimine büyük katkı sağlamaktadır (Şanlı, 2007).

Anne-bebek arasındaki ilişkinin niteliği ve niceliği de dil gelişimini etkilemektedir. Ağlama, agulama, gülme gibi davranışlara annenin tepki vermesi gerekmektedir. Emzirme esnasında bebek, annesinin yüz ifadesini görmeli ve annesinin sesini duymalıdır. Ayrıca annenin bedensel ritmini de hissetmelidir. Annenin sevecenliği ve bebekle kısa cümlelerle konuşması dil gelişimine büyük katkı sağlamaktadır (Arıcı, 2016).

Olumlu anne çocuk ilişkisi, zihinsel gelişimi de etkilemektedir. Annesiyle ilişkisi olumlu olan çocukların daha girişken oldukları, problem çözüm odaklı oldukları ve kendi sınırlarını zorladıkları görülmüştür. Çocuğun hayatında anne ve baba figürü farklıdır. Anne daha çok bağlanma figürü olarak tanımlanmaktadır. Güçlü bir bağ da çocuğun olumlu beceriler kazanmasına temel olmaktadır (Kandır ve Alpan, 2008).

Bowlby, bağlanma kuramının merkezine anne ve çocuk ilişkisini koymuştur. Sağlıklı bir birey için anne-çocuk ilişkisinin önemini belirtmiştir. Yaşamın ilk yıllarında, anne ve çocuk arasındaki ilişkide yaşanacak aksaklıkların, çocuğun kişiliği üzerinde derin izler bırakacağını açıklamıştır. Annenin, çocuğun gelişiminde en önemli kişi olduğunu savunmuştur. Bu ilişkideki aksaklık veya yoksunluğun zihinsel, duygusal, sosyal gelişimlerde gerileme veya gecikmeye neden olabileceğini belirtmiştir (Güleç, 2010).

Anne çocuk ilişkisi ebeveyn çocuk ilişkisinin temelini oluşturmaktadır. Annelerin çocuğa karşı hassas, duyarlı ve uyumlu davranışları çocuğun hayattaki başarısına etki etmektedir. Çocuğun problem çözme becerisinin artmasında annenin çocuğa sağladığı duygusal destek, hoşgörülü tutum ve baskıcı disiplin sergilememelerinin önemi büyüktür (Pianta'dan aktaran Öz, 2008).

Sosyalleşme, ilk ailede başlar ve kaynağı bebekliğe uzanır. Bebeğin anneye bağlılığı ilk sosyal davranışdır. Çocuğun sosyalleşmesinde anne, önemli bir yer tutar. Toplumsal değerlerin benimsenmesi, kültürün devamlılığının sağlanması, topluma kendini ait hissetme gibi değerlerin temelleri de anne çocuk ilişkisiyle atılır (Ceylan, 2017).

2.1.1.3. Baba- çocuk ilişkisi. Geleneksel toplumda, çocuğun gelişiminde sorumluluğun çoğunu, ebeveynlerin içinde anne üstlenmektedir. Baba daha çok beslenme, barınma gibi maddi sorumlulukları aile içinde üstlenmektedir. Günümüzde, modern toplumlarda çoğunlukla babalar anneye düşen gelişimsel sorumlulukları da eşleriyle paylaşıyorlar ve bunun yanında diğer maddi sorumlulukları da üstlenmektedirler. Babalar

çoğunlukla akşam saatlerinde ve hafta sonları çocuklarıyla vakit geçirebilmektedirler (Özkan, 2014).

Babaların çocuklarıyla geçirdikleri zamanın süresinden çok kalitesi daha önemlidir. Baba çocuğuyla geçirdiği vaktin kısıtlı olmasından dolayı şikâyetle bulunmak yerine nitelikli zaman geçirmek için girişimlerde bulunmalıdır. Sonuçta, çocuğun gelişiminde kritik rol oynayan baba-çocuk iletişimi, nitelikli zaman geçirilebilirse çocuk için yararlı olabilmektedir. Okul öncesi dönem, çocuğun hayatındaki kritik dönemlerden biridir ve burada temeli atılan güçlü bir baba-çocuk iletişimi çocuğun ileriki zamanları için çok büyük önem taşımaktadır (Ünüvar, 2008).

Modern yaşamda anne kadar babanın da çocuğun yetiştirme sürecinde sorumluluk alması gerektiği düşünülmektedir. Babalar, artık çocukların bakımı konusunda görev aldıklarında, bunu toplum içinde dillendirmekten bir çekince duymamaktadır. Geleneksel toplumda bu konuları dillendirmek babalar açısından olanaklı değildi. Bazı bakış açılarının değiştiği görülmektedir. Batı toplumlarında babalar çocuklarının bakımlarıyla ilgili çoğu görevi yerine getirmektedir. Babalar çocuklarıyla daha çok vakit geçirmektedir ve bu durum babaların çocukların gelişimine olan etkilerini arttırmaktadır (Anlıak, 2004).

Baba-çocuk ilişkisinde babanın dikkat etmesi gereken bazı noktalar şöyle sıralanmıştır.

- Baba çocuğuna karşı ilgili olmalıdır. Çocuğuna değer verdiğini ona hissettirmeli ve çocuğuna vakit ayırmalıdır.
- Baba çocuğuna karşı şartsız, samimi ve yalın bir sevgi duymalı ve bunu çocuğuna hissettirmelidir.
- Bu sağlıklı ilişki kurulması açısından çok önemlidir.
- Baba çocuğunu başkaları ile karşılaştırmamalıdır. Çocuğunu başka çocuklarla kesinlikle karşılaştırmamalıdır.
- Baba çocuğunun balarılarını ve olumlu davranışlarını her zaman desteklemeli ve çocuğu başarısız olduğunda ise sabırlı, sakin ve yapıcı davranmalıdır.
- Anneyle beraber çocuğun sorumluluğunu üstlenmeli ve gereksinimlerini ortak karşılamalıdır.
- Baba çocuğunun kendisi için önemli olduğunu her zaman dile getirmeli ve bunu davranışlarıyla göstermelidir .
- Baba çocuğuna iyi örnek olmak istiyorsa önce kendi davranışlarına dikkat etmeli,

davranışları çocuğun örnek aldığı unutmamalıdır (Özkan, 2014).

Sağlıklı bir birey olarak çocuğun yetişebilmesi için, bir çocuğun hayatında hem anne hem de baba aktif olarak rol almalıdır. Böylece çocuğa yönelik ilgi, bakım ve sevgi artmaktadır. Bunun da çocuğa dönüşü olumlu olmaktadır. Çocuk, gelişim sürecinde hem anne hem de babayı model almaktadır ve bu sayede ikisi arasında bir denge oluşur ve gelişim alanlarındaki kaynaklar farklılaşır (Taşkın, 2011).

Çocuğun zihinsel gelişiminde babanın yeri çok önemlidir. Çevre, zihinsel gelişimde kalıtım kadar önemlidir. Eğer zengin uyarıcı çevreden çocuk mahrumsa zihinsel gelişimi de yavaşlayacaktır. Bu bağlamda babanın zengin uyarıcı çevre koşullarını çocuğa sağlamada çok önemli bir rolü vardır. Babalar çocuğun çevreyi keşfetmesinde annelere göre daha cesaret verici bir tutum takınır. Bu durum da çocuğun zeka gelişimine olumlu etki yapar (Deleş ve Kaytez, 2020).

Çocuk anne karnına düştüğü andan itibaren babanın ilgisine muhtaçtır. Burada temelleri atılan bir ilişki çocuğun analitik becerisi, akademik başarısı, psikososyal uyumu ve bağımsızlık düzeyi üzerinde olumlu etkiler yapmaktadır. Bebekleriyle sıcak bir ilişki içinde olan babalar işten eve döndüklerinde, bebeklerin heyecanlanarak babaya tepki verdikleri tespit edilmiştir. Bebeklik döneminde babayla çocuk arasındaki güvenli bağlanmanın, çocukların ileriki zamanlarda duygularını düzenleme konusunda onlara çok yardımcı olduğu tespit edilmiştir (Çakır ve Kırağ, 2019).

Bireyin cinsel kimliğini kazanım sürecinde de baba figürü oldukça önemlidir. Bir kız çocuğu babayı gözlemleyerek erkeğin nasıl olacağı fikrini elde eder, karşı cinse nasıl davranacağını, seçmesi gereken erkeğin nasıl olacağını baba ile etkileşimi sayesinde öğrenir. Erkek çocuğu ise kendi cinsiyetine uygun bir kimlik geliştirirken babanın davranışından etkilenir, babayla kendisi arasında özdeşim kurarak onu gözlemler, taklit eder. Sonuç olarak hem kız hem erkek çocukta baba figürü oldukça önemlidir. Kendi cinsiyetine uygun sağlıklı bir kişilik oluşturmak adına olumlu baba-çocuk ilişkisi çok önemli bir yer tutar (Taşkın, 2011).

Kişinin benlik algısı ve özgüven gelişiminde de baba oldukça önemli bir yer tutar. Bu noktada babanın verdiği dönütler çocuğu çok etkilemektedir. Bu dönütlerin çocuk üzerinde yapıcı ya da yıkıcı etkileri olabilmektedir. Kişinin benlik algısı yaşamın ilk senelerinden itibaren oluşur. Çocuğun öncelikle ailesinden, akabinde de sosyal çevresinden aldığı dönütler benlik algısını etkiler. Olumlu benlik algısı, değerli, önemli ve sevilen birey olduğuna inanmaktan geçmektedir. Bu inancı da ailenin değer verdiği, kabul ettiği, sevdiği

çocuklar hissetmektedir. Babalar çocuk için dış dünyaya açılan kapıdır ve olumlu benlik algısında önemlidir. Babası tarafından kabul edilen çocuk, dış dünyanın da onu beğenip kabul ettiğini düşünmektedir (Telli ve Özkan, 2016).

Akademik başarı, yapılan araştırmalarda babaları ilgili olan çocuklarda daha yüksek çıkmaktadır. Babasının ilgisini alan bebeklerin zekâ puanları daha yüksek çıkmaktadır. Bakım, beslenme, oyun oynama, eğlenerek zaman geçirme gibi babasının ilgisiyle karşılaşan bebekler, dil ve bilişsel gelişim olarak ilerleme kaydetmektedir. Okul öncesi çocuğunun da okula hazır olabilmesi, daha sabırlı olabilmesi ve okuldan kaynaklanan sıkıntılarla baş edebilmede de daha rahat olabilmesi için babanın ilgisinin önemli olduğu görülmektedir. Babaları ile etkileşim içinde olan çocukların zekâ düzeylerinin daha yüksek, yaratıcılıklarının daha fazla ve hayal güçlerinin daha geniş olduğu kanıtlanmıştır (Telli, 2014).

2.1.1.3.1. Babanın çocuğun hayatındaki rolü ve önemi. Babanın rolü günümüzde farklılaşmıştır. Babanın babalığa dair bir içselleştirme yaşama süreci yaklaşık üç yıl kadardır. Bu süreç gebelikle başlamaktadır. Doğumdan sonraki iki yıl içerisinde baba rolünü, baba benimsemektedir. Annenin hamileliği esnasında olumsuz deneyimler yaşayan babaların ise babalığa bakış açıları farklı olabilmektedir. Babalığı kabul etmekte zorlanabilmektedirler (Özyürek ve diğerleri, 2016).

Erken çocukluk döneminde, baba ve çocuk ilişkisi, çocuğun her alandaki gelişimini etkilemektedir. Bu yüzden babalar, çocuklarıyla etkili ve kaliteli zaman geçirmeli ve zengin uyarıcı çevre olanakları sağlamalıdır (Uyanık, Kaya, Kızıltepe ve Yaşar, 2015).

Çocuğun beş yaşına kadar olan döneminde baba çok önemli bir rol oynamaktadır. Babanın çocuğuyla sağlıklı bir ilişki içinde bulunması çok önemlidir. Kişilik oluşumunda çocuğun beş yaşına kadar geçirdiği süreç değerlidir. Altı yaşından itibaren, bu zaman kadar geçirdiği sürecin etkileri, çocuğun kişiliğinde ortaya çıkar. Babanın katılımcı ve girişken bir davranış sergilemesi, çocuğun bilişsel zekasını oldukça etkilemektedir (Telli ve Özkan, 2016).

Babalık rolüne babanın bakış açısı ise baba ve çocuk arasındaki ilişkinin kalitesini etkilemektedir. Babanın kendi rolüne düşen davranışları yerine getirme biçimi, ilişki niteliğini belirlemede oldukça önemlidir. Baba, çocuğun hayatına doğrudan katılmalı ve etkin bir rol oynamalıdır (Mercan ve Şahin, 2017).

Toplum babalık rolünü oluşturmada önemli bir etkidir. Toplumun erkeğe biçtiği rol, babanın çocuğa karşı tavırlarında önemli bir etki sağlar. Aile içindeki bireylerin rolleri, toplumun değerleriyle orantılı bir biçimde gelişir. Bu bağlamda babanın aile içindeki rolü de bu doğrultuda pozisyonunu alır (Zeybekoğlu, 2013).

Geleneksel aile yapısında baba, evin maddi imkanlarını sağlayan birey olarak rol almaktaydı. Anne ise çocukların bakımını üstlenmekteydi. Türk toplumu ataerkil bir toplum olarak, babaya da bu tarza göre bir rol biçmiştir. Kadın ve erkeğin birbirini tamamlaması gerektiği inancına dayanan bu görüş, ebeveyn rollerini de görünmeyen sınırlarla ayırmıştır. Baba aile içinde otoriter bir objedir. Çocuğun bakımında yer alması ise toplum tarafından küçük görülmektedir (Aytekin ve diğerleri, 2017).

Aile bireylerinin rolü, zamana göre değişim göstermektedir. Babanın rolü de bu bağlamda ele alınmalıdır. Toplumsal koşullar bu rolü belirlediği için günümüz toplumsal koşullarının da geleneksel toplumsal koşullardan uzaklaşması neticesinde, babalık rolü de şekil değiştirmiştir. Otoriter baba kavramı değişerek, çocuğun bakımını ve eğitimini üstlenen, onunla oyun oynayan bir baba rolü olmuştur (Özkardeş ve Arkonat, 1998).

Yeni babalık kavramı toplumsal yapının değişime uğraması sonucu ortaya çıkmış bir kavramdır. Modern yaşamla beraber kadınların çalışma hayatına adım atmalarıyla mecburen toplumsal yapı farklılıklar göstermiş ve aile bireylerinin rolü değişmiştir. Babalık rolündeki keskin sınırlar yumuşamış ve çocuğun sorumlulukları eşit paylaşılmak zorunda kalmıştır. Baba çocuğun hayatına doğrudan katılım göstermeye başlamıştır. Fakat yine de baba, çocuğun kişisel bakımı yerine çocukla oyun oynama gibi etkinliklerde daha çok katılım göstermektedir (Ünal ve Kök, 2015).

Kadının ev hanımı olması günümüzde de olsa babalık rolünü etkilemektedir. Geleneksel bir toplum yapısına dönüş ortaya çıkmaktadır. Eğer anne çalışırsa babanın çocuğun sorumluluğunu paylaştığı görülmektedir. Kadın çalışmıyorsa çocuğun bakımı daha çok annenin sorumluluğunda yer almaktadır (Tutkun ve Şahin, 2016).

Ancak gelişimle ilgili açıklamalar çerçevesinde görülmüştür ki baba çocuğun gelişiminde önemli bir role sahiptir.

2.1.1.4. Okul öncesi dönemde aile katılımının ve babanın aile katılımında önemi. Çocuğun altı yaşına kadar olan gelişim döneminde ailenin önemi çok büyüktür. Çocuğun bu yaş dönemindeki en belirgin özelliklerinden bir tanesi de aile bireylerini örnek almasıdır. Çocuk bu dönemde aile bireyleriyle devamlı etkileşim halindedir. Çocuğun

ihtiyaçlarının yeterli bir şekilde aile ortamında karşılanabilmesi sağlıklı bir kişilik ve sosyal gelişim için önemlidir (Çatıkkaş, 2008).

Birey hayatı boyunca, yetiştiği aile ortamının etkilerini taşır. Ebeveynlerin çocuğa davranışları çok önemlidir. Bireyin aile içerisinde kazanmış olduğu davranışlar toplumsal hayatında da onu yönlendirir. Toplum içinde saygı gören bir birey olmanın temelleri ailede atılır. Çocuk toplumun değer yargılarını aile içinde kazanarak toplum içindeki davranışlarına yön verebilme yetisini aile içindeyken öğrenir (Ünüvar ve Senemoğlu, 2010).

Doğru kaynaklardan bilgilenen aile bireyleri, çocuğun eğitimi ve gelişimi konusunda daha doğru bir rehberlik süreci oluşturmaktadırlar. Çocuk değer gördüğü, ihtiyaçlarının karşılandığı duyarlı bir ortamda kendini gerçekleştirme sürecine doğru adım atabilir. Bu bağlamda ebeveynlerle olan etkileşimi önem taşır. Nitelikli bir ilişki, çocuk ve ebeveyn arasında güvenli bir bağ oluşturur (Şahin ve Özbey, 2009).

Etkili bir eğitim öğretim süreci için okul olarak, ailenin çocuğa olan etkilerinin göz ardı edilmemesi gerekir ve yol haritasının bu bağlamda hazırlanması gerekir. Başarılı bir eğitim ortamı için aile ile birlikte yol alınması gerekir. Ailelerin etkin bir şekilde eğitime katılabilmeleri için öğretmenin rehberliği gereklidir. Öğretmen ailenin ihtiyaçlarını belirleyerek gerekli gördüğü konularda onları yönlendirir (Gürşimşek, Kefi ve Girgin, 2007).

Okul öncesi eğitimin çocuğa sağladığı katkılar önemli bir yere sahiptir. Bunun yanı sıra okul öncesi eğitim aileye ve topluma da çok büyük katkılar sağlamaktadır. Bilinçli bir aile sağlıklı bir toplumun temellerini atar. Okul ise ailenin bilinçlenmesi için çeşitli çalışmalar oluşturmaktadır. Sağlıklı bir aile ve nitelikli okul öncesi eğitiminin birleşmesi ile çocuğun gelişiminin ilerlemesi mümkündür (Sağlam ve Çalışkan, 2017) .

Okul öncesi eğitim, pek çok deneyimin kapısını, veliler ve çocuklar için aralamaktadır. Bu süreçte çoğu şeyi ilk deneyimlemeleri nedeniyle, ailelerin hata yapma oranları artabilmektedir. Ailelerden bazıları bazı konularda, okul öncesi eğitim sürecinin başlaması ile, ilk defa bilinç oluşturmaktadırlar (Özyürek ve diğerleri, 2018).

Nitelikli bir okul öncesi eğitim için, çocuğun çevresinin bu eğitim sürecine mutlaka destek vermesi gerekir. Çocuğun genellikle en yakın çevresini de ebeveynleri oluşturduğu için, ebeveynlerin önemi okul öncesi eğitimde göz ardı edilemez (Şahin ve Özbey, 2009).

Tek başına ailenin ya da tek başına okulun, okul öncesi eğitimde istenen başarıyı yakalayabilmesi mümkün değildir. Aile ve okulun çocuğun eğitim sorumluluğunu

paylaşması gereklidir. Aileler eğitim sürecine katılmalı ve ailelerin çocuk hakkında bilgilendirilerek eğitilmeleri şarttır (Yavuz ve Yokuş, 2016).

Okul ve ailenin ortak hareketiyle ailenin okulun işleyişini tanınması, ailelerin okula karşı daha ılımlı yaklaşımlarını sağlar. Aileler, hem okul dışında hem de okulda eğitim öğretime katılmalıdır. Okul dışında öğretmenin yönlendirmesiyle çocuğa doğru uygulamalar yaptırarak katılırlar. Bu bağlamda öğretmen aileye çocuğun gelişimi ve eğitimi konularında eğitimler vermelidir. Çocuğun ne gibi araç gereçlere ihtiyacı olduğu konusunda öğretmen, aileleri bilgilendirmelidir. Eğitim süreci boyunca aile ve öğretmenin iletişimde kalması daha sağlıklı bir süreç işleyişi için şarttır (Kotaman, 2008).

Aile katılım çalışmaları okul öncesi eğitim programının vazgeçilemez bir unsurdur. Aile bu çalışmalar sayesinde hem kendini hem de çocuğunu daha iyi tanıyarak eğitim programının işleyişinin daha faydalı olmasını sağlar. Aile katılım çalışmalarının amacı eğitimde, aile ve okul arasındaki bütünlüğü ve sürdürülebilirliği sağlamaktır. Okulda öğretmen tarafından verilen eğitimin evde aile tarafından da sürdürülmesi, çocukta istenilen davranışlara daha güvenli bir şekilde ulaşılmasının önünü açar (Çamlıbel, 2010).

Aile katılım çalışmalarının amacı, okul ve okul dışı eğitimi desteklemektir. Aileye, büyüme ve çocuk gelişimi hakkında eğitim vererek, çocuğun okul başarısını arttırmaktır. Okul öncesi eğitim programları ve etkinlikleri kaliteli olmasına karşın ailenin desteği olmadıkça eğitim öğretimin amaçlarına ulaşmak pek mümkün değildir (Yazar, Çelik ve Kök, 2008).

Aile katılım çalışmaları aile ve okul arasında ortak amaçların belirlenmesinde de önemli bir görev üstlenmektedir. Bu bağlamda aile katılım çalışmalarının okul öncesi eğitim kurumlarında yapılması gerekmektedir. Çocuk eğitiminde başarı ve sürekliliğe ulaşmak için bu çalışmaların yapılması şarttır. Aile katılım çalışmalarında aile, okul öncesi kurumunda yapılan etkinliklere katılabileceği gibi, okul dışında da ailenin ihtiyacına göre hazırlanmış etkinliklerle aile katılım çalışmalarını gerçekleştirebilir (Şahin ve Demiriz, 2014).

Aile katılım çalışmalarına bu zamana kadar daha çok annelerin katılım göstermesi beklenirdi. Günümüzde bu durumun yavaş yavaş değişmeye başladığını gözlemlemekteyiz. Aile üyelerinin tamamına bu çalışmaların açık olduğu görüşü yerleşmeye başlamıştır. Anne ve baba çocuk gelişiminde birbirini tamamlayan bir etkiye sahiptirler. Anne ve baba arasındaki ilişkinin niteliği çocukla olan ilişkilerine de yansımaktadır. Annenin, babadan destek görmesi, çocukla olan ilişkilerine de farklı bir boyut kazandırmaktadır. Kadının

çalışma yaşamına adım atması, ebeveyn rollerine bağlı keskin sınırların kalkması, babaları ister istemez çocukla daha yakın ilişkiler geliştirmeye itmiştir (Sağlam ve Çalışkan, 2017).

Bu zamana kadar çocuk eğitiminde anne ön plana çıkmaktaydı. Günümüzde şartların değişmesiyle baba da anne kadar ön plana çıkmaya başlamıştır. Geleneksel toplumlarda baba, ailede otorite figürü bir reisti. Ailenin geçimini maddi yönden sağlamalıydı. Çocuğun sadece ekonomik anlamda geçimini sağlayan baba anlayışının günümüzde değiştiği görülmektedir. Medya, toplum ve günümüzün şartları da ataerkil aile yapısının artık terk edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Sonuç olarak babaların da çocuk eğitimi konusunda anneler kadar bilinçlenmesi önemli görülmektedir (Simsıkı, 2011).

Geleneksel baba rolünün değişime uğramasıyla, günümüzde babalar çocuklarıyla daha destekleyici ilişkiler kurma eğilimindedirler. Bu durumun, babanın çocuk bakımı ve eğitiminde görev almasının, evin günlük rutin işlerine katılmasının bir sonucu olarak ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Bu durum; araştırmacıları, toplum tarafından cinsiyete biçilen rolleri araştırmaya götürmüştür. Çocuk babayla kurduğu ilişki sonucunda onu model alır. Babası tarafından değer gördüğünü hisseden çocuk gelişmeye daha yatkın olacaktır (Kuzucu, 2011).

Literatürde yer alan araştırmalara göre babanın çocuğun hayatına aktif olarak katılması çocuğun gelişim alanlarını olumlu yönde etkilemektedir. Özellikle çocuğun analitik bir düşünce yapısı geliştirmesine, sözel beceri gelişimine, akademik başarısının ve zekasının artmasına babanın çok büyük katkıları vardır. Ayrıca babasıyla aktif bir ilişki içinde olan çocuğun psiko-sosyal uyumunun da arttığı kanıtlanmıştır. Bu çocuklar daha oto-kontrollü, olgun ve bağımsız çocuklardır (Bekman'dan aktaran Taşkın, 2011)

Baba destek programı (BADEP), babaları çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda eğitimler vererek bilgilendirmeyi amaçlamaktadır. Bu eğitimleri vermek için özellikle göç yoluyla gelmiş düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip babaların bulunduğu bölgeleri seçmişlerdir. Amaçları, babaların kişilik özelliklerini geliştirmek ve babalığa düşen rollerin neler olduğunu anlatarak bu konuda kazanımlarını arttırmaktır. Babanın; baba ve çocuk arasındaki ilişkiyi etkileyen etmenlerin farkına vararak, çocuğun hayatındaki öneminin farkına varmasını sağlamak bu programın amaçlarından biridir (Koçak, 2004).

Babaların çocuk gelişiminde rolü, çocuklara erkek davranışlarının nasıl olması gerektiği hakkında model olması açısından da önemlidir. Hem kız hem erkek çocuk için önem taşıyan bir konudur. Kız çocuk bir erkeğin nasıl davranması gerektiği hakkında, babasını baz alarak düşünce geliştirir. Erkek çocuk erkek davranışlarının nasıl olması

gerektiği konusunda babasını rol model olarak alır. Bu bağlamda, cinsel rol gelişiminde babanın sorumluluğu yüksektir. Ergenlik ve yetişkinlik döneminde kişilerin sorun yaşamaması için yaşamlarının ilk yıllarında babalarıyla yeterince sağlıklı paylaşımlarda bulunmaları gerekmektedir. Son yıllarda evlilik dışı çocuk ve boşanma oranlarının artmasıyla, çocukların babalarıyla vakit geçirme zamanları azalmıştır (Duran, 2010).

Baba ve çocuğun birlikte yapabilecekleri etkinlikleri çoğaltmak aile katılımı çalışmalarının amaçlarından olmalıdır. Babanın aile katılım çalışmalarına katılımı, eğitimin işleyişi hakkında daha doğru bilgiler edinmesine ve bu sayede öğretmene, okula ve çocuğun eğitimine daha doğru katkılar sağlamasına fırsat tanır. Bu çalışmalar sayesinde baba öğretmenle olan iletişimini arttırır ve okulda öğrenilen bilgilerin, evde babanın desteğiyle devamlılığı sağlanır (Kaysılı, 2008).

2.2. İlgili Araştırmalar

Uzun ve Baran (2019), çalışmalarında babaların çocuklarıyla olan ilişkilerini bazı değişkenlere göre araştırmayı amaçlamışlardır. Araştırmanın katılımcılarını Kilis'teki anaokullarında çocuğu olan 158 baba oluşturmaktadır. Verilerin analizi sonucunda bazı değişkenlerde gruplar arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Babanın eğitim durumunun yüksek olmasının çocuğuyla arasındaki ilişkiyi olumlu etkilediği araştırmanın sonuçlarına dayanarak söylenmektedir. Genç babalar ve çocukları arasındaki ilişki, yaşlı babalar ve çocukları arasındaki ilişkiye göre daha olumsuz bulunmuştur. Araştırmanın sonuçlarından biri; baba çocuk arasındaki ilişki babanın evlilik süresi uzadıkça olumsuz olarak etkilenmektedir. Bu araştırmaya göre, babanın evliliğe bakış açısı, çocuğun cinsiyeti, annenin çalışıp çalışmaması baba-çocuk ilişkisini etkilemektedir. Çocuğun ailesinin çocuğa karşı olan tutum ve davranışları çocuğun gelişimini doğrudan etkilemektedir. Bu davranışlar çocuğun doğum sırasıyla da ilişkilendirebilir. Eğer çocuk ilk ve tek ise aile için genellikle benzersiz bir konumda bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar doğum sırasının kişilik üstündeki etkisini ortaya koymaktadır. Ayrıca bu araştırma sonucuna göre babanın yaşı, öğrenim durumu, evlilik süresi gibi değişkenler ve baba çocuk ilişkisi arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

İnci ve Deniz (2015), çalışmalarında baba tutumlarını bazı değişkenlere göre araştırmayı amaçlamışlardır. Araştırmaya Muş'taki anaokullarında ve birinci sınıfta çocuğu olan 294 baba katılmıştır. Çocuğu anasınıfına devam eden babaların tutumlarının çocuğun yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırasına göre bir değişiklik göstermediği görülmektedir.

Çocuğu birinci sınıfa giden babaların tutum puanı; çocuk sayısı ve doğum sırasına göre anlamlı fakat çocuğun cinsiyeti ve yaşına göre anlamlı olmadığı sonucu görülmektedir. Babaların çoğunluğunun çocuklarına karşı olumlu bir tutum içinde olduğu sonucunun çıktığı görülmektedir. Olumlu tutuma sahip babalar çoğunlukta yetkeci babaların ise azınlıkta olduğu görülmektedir. Babaların çoğunluğunun iletişime açık olduğu ve anasınıfına giden çocukların babalarının birinci sınıfa giden çocukların babalarından bu konuda daha yüksek puana aldıkları bu araştırma sonucuna göre görülmektedir. Çocuğu anasınıfına giden babaların, çocuğu birinci sınıfa giden babalara göre çocuğuna karşı daha pozitif yaklaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucuna göre çocukların cinsiyeti ve babaların tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Arabacı ve Ömeroğlu (2013), çalışmalarında anne ve babaların çocuklarıyla olan iletişimlerini araştırmayı amaçlamışlardır. Araştırmanın katılımcılarını okul öncesi kurumlarında 48-72 ay arasında çocuğu olan veliler oluşturmaktadır. Araştırmada ele alınan değişkenler (sosyo-ekonomik düzey, çocuğun yaşı, cinsiyeti, doğum sırası ve anne-babanın yaşı) ölçekle karşılaştırılmıştır. Anne –baba ve çocuk iletişimde düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ebeveynlerde azalmanın olduğu araştırma sonuçlarındandır. Sosyo-ekonomik bakımdan düşük ebeveynlerin eğitim düzeylerinin de düşük olmasından dolayı, geçimlerini sağlayabilmek için çalışmasının elzem olması, yüksek kaygı, tükenmişlik, stres kaynaklı çeşitli psikolojik ve fiziksel hastalıklara yakalanma riskleri yüksek olduğu için çocukla iletişimlerinde azalma sonucunun çıkmasında etkisi olabileceği düşünülmektedir. Babalar çocuklarıyla iletişimlerinde mesaj unsurunu kullanırken annelerden farklılık göstermektedir. Araştırmada yer alan bazı değişkenlerde (oyun oynama biçimi, fiziksel temas şekli, sevgilerini gösterme, kıyafet ve oyuncak seçimi) anne ve babaların iletişimleri karşılaştırıldığında birbirinden çok farklı olduğu görülmektedir. Araştırma sonucunda kız çocuklarının anneleriyle, erkek çocukların ise babalarıyla daha uyumlu bir ilişki içinde oldukları görülmektedir.

Seçer, Çeliköz ve Yaşa (2007), çalışmalarında babaların babalığa yönelik tutumlarını incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın katılımcılarını çocuğu okul öncesi kurumlarında eğitim alan 285 baba oluşturmaktadır. Bu araştırmanın sonucuna göre babanın yaşı, eğitim düzeyi, sahip olunan çocuk sayısı değişkenlerinin, babanın ilk baba olma yaşını, babalığa yönelik ilgisini ve yeterlilik algısı ve doyumunu genel tutum olarak etkilediği görülmektedir. Babaların babalığa yönelik olumlu bir tutuma sahip oldukları bu araştırmanın sonuçlarından biri olarak görülmektedir. Diğer bir sonuç olarak, 36 yaş ve

üstü babaların babalığa yönelik ilgileri, 35 yaş ve altı babaların babalığı yönelik ilgisinden daha az çıktığı görülmektedir. Araştırmanın bir başka sonucu olarak, ilk baba olma yaşı, babaların babalığa olan tutumlarını etkilemektedir. 26-30 yaş arasında ilk defa baba olanların babalığa dair yeterlik algısının yüksek çıktığı görülmektedir. 31 yaş ve üstü ilk kez baba olanlarda babalığa dair doyum puanlarının yüksek çıktığı görülmektedir. Ayrıca 31 yaş ve üstü ilk kez baba olanlarda babalığa dair genel tutumun yüksek çıktığı görülmektedir. Bu araştırmanın bir diğer sonucuna göre babalığa yönelik ilginin çocuk sayısına göre de anlamlı bir fark içerdiği görülmektedir. İki çocuğa sahip olan babaların, üç ve daha üstü sayılarda çocuğu bulunan babaların çocuklarına olan ilgisine göre, ilgi puanları yüksektir. Araştırmanın sonuçlarından biri olarak, babaların eğitim düzeyinin, babaların tutum puanlarıyla anlamlı bir ilişki içinde olduğu görülmektedir. Ortaöğretim ve ilköğretim mezunu babaların babalığa dair yeterlik puanları, üniversite mezunu babalara göre daha az olduğu görülmektedir. Araştırma sonucunda babaların babalık tutumlarının olumlu olduğu sonucuna varılmıştır. Babalık görevini yerine getirirken kaygıya kapılmadıkları, hayal kırıklığı yaşamadıkları, problemleri çözebildikleri ve kendilerini yeterli hissettikleri sonucuna ulaşıldığı görülmektedir.

Karakaş (2014), çalışmasında babaların aile katılım çalışmalarına katılım düzeyini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmanın katılımcılarını Sivas ilinde bulunan resmi okullardan ölçüt örnekleme yöntemine uygun olarak seçilen 25 okul öncesi öğretmeni ve bu öğretmenlerin sınıfında eğitim alan çocuğu bulunan 25 baba oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından oluşturulmuş olan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Görüşmeler sırasında ses kayıt cihazı kullanılmış ve görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, babaların öğretmenlerle yeterli temas içinde olmadıkları sonucunun çıktığı görülmektedir. Babaların okul toplantılarına katılmayı ve öğretmenlerle bireysel görüşme yapmayı yetersiz olarak gerçekleştirdikleri, toplantıya katıldıklarında ve bireysel görüşme yaptıklarında ise genellikle başarı odaklı olarak konuştukları bu araştırmanın sonuçlarındandır. Babaların okul etkinliklerine katılımında isteksiz oldukları, bunun yanında sosyal ve kültürel etkinliklere katılımında ise oldukça istekli olduğu görülmektedir. Babaların çocuklarına materyal temini sağlamada, rehberlik yapmada istekli oldukları bu araştırmanın sonuçlarındandır. Fakat araştırmanın sonuçlarından biri de babalar evde yapılacak olan etkinliklere katılmayı istememektedirler.

Tezel ve Özyürek (2005), çalışmalarında ebeveyn tutumlarını incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın katılımcılarını beş-altı yaşında çocuğu olan 382 ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda; babaların çocuklarına tutumlarının, annelerin çocuklarına olan tutumlarından daha az demokrat olduğuna ulaşılmıştır. Anne ve babanın öğrenim düzeyinin ve mesleğinin, çocuğun doğum sırasının ve kardeş sayısı ile ailede diğer bireylerin varlığının anne-babanın çocuklarına karşı olan tutumunu etkilediği görülmektedir. Araştırmaya göre annenin öğrenim düzeyi yükseldikçe çocuğuna karşı olan demokrat tutumu artmaktadır. Fakat babaların demokrat tutumunun babanın öğrenim düzeyiyle bir ilgisi olmadığı araştırma sonuçlarında görülmektedir. Babanın öğrenim düzeyinin yükselmesiyle çocuğuna karşı olan katı ve sert tutumunun da düşüşe geçtiği araştırma sonuçlarındandır. Babaların mesleğinin çocuklara karşı demokratik tutum takınmada bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Annelerde ise hukuk ve eğitim alanında çalışanların daha demokratik oldukları sonucu görülmektedir. Çocuğun doğum sırası ve kardeş sayısından anne baba tutumlarını etkilendiği görülmektedir. Üç ve daha fazla çocuğa sahip olanlarda katı, sert, disiplinli tutum oranında bir artış olduğu bulunmuştur. Araştırma sonucunda ailedeki görev ve sorumlulukların anne ve baba arasında eşit paylaşılması gerektiği ve düşük sosyo-ekonomik seviyedeki ebeveynlerin eğitime ihtiyaç duydukları önerisinde bulunmaktadır. Sadece anneye değil babaya da çocuk bakım ve gelişimiyle ilgili eğitimler verilmesinin gerekliliği bu araştırma sonucunda belirtilen önerilerden biridir.

Tezel, Akıncı ve Aydın (2017), çalışmalarında babaların çocuğuyla vakit geçirme durumlarını araştırmayı amaçlamışlardır. Araştırmanın katılımcılarını çocuğu okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 80 baba oluşturmaktadır. Araştırma sonucuna göre babaların çocuklarıyla vakit geçirirken en fazla yaptıkları şeyin oyun oynamak olduğunun ortaya çıktığı görülmektedir. Bunun yanı sıra velilerin tercih ettikleri diğer etkinlikler (sohbet etme, hayvanat bahçesi, tiyatro ve sinemaya gitme, park, pikniğe gitme, deney yapma, resim yapma, kitap okuma, alışveriş yapma, spor yapma) oyun oynama etkinliğinin gerisinde kalmıştır. Babalar çocuklarıyla vakit geçirirken kitap okuma, resim yapma gibi pasif etkinlikleri; oyun oynama, spor yapma gibi aktif etkinliklere göre daha az tercih etmektedirler. Babaların çoğunluğunun genellikle günde bir-iki saat çocuklarıyla vakit geçirdikleri fakat bu süreyi yeterli bulmadıkları bu araştırmanın sonuçlarından biri olarak görülmektedir. Araştırmaya göre babalar; çocuklarının ilgiye ihtiyacı olduğundan haberdar

olduklarını ama yine de iş yoğunluğu ve vakit yetersizliğinden dolayı çocuklarına yeterli süreyi ayıramadıklarını belirtmektedirler.

Uyanık, Kaya, Kızıltepe, Yaşar (2015), çalışmalarında çocuğu okul öncesi kurumlarına devam eden babaların çocuklarıyla olan ilişkilerini araştırmayı amaçlamışlardır. Araştırmanın katılımcılarını Afyon'daki okul öncesi kurumlarına devam eden çocukların babaları arasından 245 baba oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda ailedeki çocuk sayısının ve çocuğun cinsiyetinin baba çocuk ilişkisini etkilediği görülmektedir. Doğum sırası ile babanın öğrenim durumunun ise baba çocuk ilişkisi üzerinde herhangi bir etkisinin bulunmadığı sonucu bu araştırmanın ulaştığı sonuçlardan biri olarak görülmektedir. Çocuk sayısının artmasıyla babanın çocuklara olan sevgisi ve ilgisinin bölündüğü sonucu araştırmadan çıkan diğer bir sonuç olarak görülmektedir. Babaların erkek çocuklarıyla daha fazla ilgilenip onlara daha fazla zaman ayırdığı sonucu da bu araştırmanın ulaştığı bir veri olarak görülmektedir.

Aksoy ve Tatlı (2019), çalışmalarında babaların babalık rolü algıları ve çocuklarıyla olan ilişkileri arasındaki ilişkiyi araştırmayı amaçlamışlardır. Araştırmanın katılımcılarını okul öncesi dönemde çocuğu bulunan 321 baba oluşturmaktadır. Araştırmada yer alan bazı değişkenler (babaların yaşı, öğrenim düzeyi, çocuklarının cinsiyeti, doğum sırası ve çocuklarıyla geçirdikleri zaman) açısından, babalık rolü algılarının ve baba çocuk ilişkilerinin farklılık meydana getirip getirmediğini incelemektedirler. Olumlu baba çocuk ilişkisi ve babaların babalık algıları arasında anlamlı bir ilişki olduğu araştırmaya göre ortaya çıkan sonuçlardan biridir. Araştırmada yer alan değişkenlerden (öğrenim düzeyi, baba yaşı, çocuğun doğum sırası, çocuğuyla geçirdiği zaman) bazıları baba çocuk ilişkisini etkilemektedir. Araştırmada yer alan çocukların cinsiyeti değişkeninin ise baba çocuk ilişkisini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Babaların yaş aldıkça çocuklarıyla olan ilişkilerinin daha olumlu olduğu ortaya çıkmıştır. Genç babaların ise çocuklarıyla yaşlı babalara göre daha fazla çatıştığı çıkan sonuçlar arasındadır. Babaların öğrenim düzeyi yükseldikçe babalığı daha çok benimsediği sonucuna ulaşılmıştır. Düşük öğrenim düzeyindeki babaların ise çocuklarıyla ilişkilerindeki uyumsuzluğun daha fazla olduğu görülmektedir. Babaların ilk çocuklarıyla daha fazla çatışma içinde oldukları da bu araştırmanın sonuçlarından biri olarak görülmektedir.

Gözübüyük (2020), çalışmasında baba çocuk ilişkisi ile çocuğun motivasyonu arasında bir ilişki olup olmadığını araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın

katılımcılarını Diyarbakır Silvan’da anaokuluna devam eden 48-72 ay arasında çocuğu olan 331 baba oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin bir tanesi “Çocuk Ebeveyn İlişki Ölçeği (Baba Formu)” olarak seçilmiştir. Araştırmanın sonunda baba çocuk ilişkisi ve çocuğun motivasyon düzeyi arasında değişkenler açısından farklı ilişkiler bulunmuştur. Babanın öğrenim durumu değişkenine göre baba-çocuk ilişkisinde anlamlı fark bulunamamıştır fakat ölçeğin çatışma alt boyutunda anlamlı fark bulunduğu görülmektedir. Babanın yaşı değişkeninde ise olumlu ilişkiler alt boyutunda anlamlı farklılık bulunduğu görülmektedir. Babanın yaşının çocukla ilişkisini etkilemediği bu araştırmanın sonuçlarındandır. Babanın mesleğinin çocukla ilişkisine etkisi incelendiğinde ise memur babaların ilişkilerinin, profesyonel ve yarı profesyonel babaların ilişki düzeylerine göre daha düşük olduğu görülmektedir .

Orçan, Dönmez ve Kimzan (2020), çalışmalarında babaların ve annelerin aile katılımına dair görüşlerini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya dört-beş yaşında çocuğu olan ve çocukları okul öncesi kurumuna devam eden babalar ve anneler katılmaktadırlar. Bu araştırmaya 31 anne ve 33 baba gönüllü olarak katılmaktadır. Araştırma sonucunda annelerin aile katılım puanlarının babalardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Annelerin babaların okulda yapılan aile katılım çalışmalarına hemen hemen aynı oranda katıldıkları fakat ev temelli aile katılım çalışmalarından annelerin daha fazla puan aldıkları görülmektedir. Babaların ev temelli puanları annelere göre düşük çıktığı görülmektedir. Babalar evde yapılan etkinliklere okulda yapılan etkinliklerden daha az katılım göstermektedirler. Anneler çocuğun eğitimi konusunda okulla daha fazla iş birliği içerisinde ve öğretmenle daha fazla iletişim içerisinde. Çocuk için evde öğrenme ortamı oluşturmaya anneler daha katılımcıdır. Aile katılım çalışmalarında babaların daha az katılım göstermesinin nedeni olarak kültürel ve ekonomik sebepler gösterilmektedir. Bu araştırmaya göre günümüzde hala babaların öncelikli görevi ailenin geçimini sağlamak olarak görülmektedir.

Telli ve Özkan (2014), çalışmalarında babaların babalık rolü algılarını etkileyen faktörleri incelemeyi amaçlamışlardır. Giresun’da yer alan bağımsız anaokullarındaki üç-altı yaş çocuklarının babaları içinden gönüllü 482 baba, bu araştırmanın katılımcılarını oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda babalık rolü algısının araştırmada yer alan demografik değişkenlerden etkilendiği bulunmuştur. Araştırmaya göre babaların yaşı ve babalık algısı arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Babaların eğitim seviyesinin ise babalık rolü algısını etkilediği görülmektedir. Sonuç olarak gebelik öncesinden başlayarak

babalık rol farkındalığı üzerine eğitimler verilmesinin elzem olduğu bu araştırmanın önerilerinden bir tanesidir. Babanın babalık rolü algısını artırmaya yönelik çeşitli çalışmaların yapılmasının gerekliliği belirtilen öneriler içinde bulunmaktadır. Bu bağlamda yazılı ve görsel medyanın kullanımının önemi vurgulanmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre sosyo-ekonomik durumunun düşük olmasının babalık rolü algısını olumsuz etkilediği görülmektedir. Memur babaların babalık rolü puanlarının işçi babalardan daha yüksek çıktığı görülmektedir. Evlilik süresinin ise babaların babalık algılarına her hangi bir şekilde etki etmediği görülmektedir. Geniş aile yerine çekirdek aileye sahip olan babaların ise babalık rolü algılarının daha güçlü olduğu görülmektedir. Babanın gelir durumunun yüksek olması ise babalık rolü algısını olumlu yönde etkilemektedir.

Ünüvar (2008), çalışmasında babaların çocuklarıyla geçirdikleri vaktin niteliğini ölçmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın katılımcılarını üç-altı yaş arasında çocuğu olan, gönüllü olarak araştırmaya katılmış, 30 tane baba oluşturmaktadır. Katılanların 16 tanesi deney, 14 tanesi kontrol grubunu oluşturmuştur. Deney grubuna haftada iki saat babalık eğitimi verilmiş ve kontrol grubuyla karşılaştırılması yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda deney grubundaki babaların lehine bir sonuç çıktığı görülmektedir. Deney grubundaki babaların eğitim aldıktan sonra çocuklarıyla olan ilişkisinin kalitesinin arttığı araştırma sonucunda görülmektedir. Araştırmacı, öncelikle baba eğitim programında babaların ihtiyaçlarının ne olabileceğini araştırarak, bu araştırmaya başlamıştır. Babaların eğitim ihtiyaçlarının ne yönde olduğu belirlendikten sonra programın amaçları bu doğrultuda belirlenmiştir. Daha sonra belirlenen amaçlar uzmanların görüşleriyle revize edilmiştir. Öncelikli olarak programda çocukların gelişim alanları hakkında bilgilendirme, anne ve baba tutumları hakkında bilgilendirme, kendini tanıma ve kontrol etme konularında eğitimler vermek amaçlanmıştır. Aynı zamanda araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan anket ve ölçek de kullanılmıştır. Anket sonuçları ve deney sonuçlarının korelasyon çalışması da yapılmıştır. Anket ve ölçek sonuçlarına göre anne ve babalar çocuklarıyla geçirdikleri vakti nitelikli olarak bildirmektedirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, evren örnekleme, verilerin toplanmasına, verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, tarama modellerinden ilişkisel tarama modeline uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, çocuğu okul öncesi eğitim kurumlarında olan çocukların babaları ile olan ilişkilerinin bazı değişkenler açısından farklılık gösterme durumunu belirlemek amaçlanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Denizli ili Pamukkale (13) ve Merkezefendi (16) ilçelerindeki devlet anaokullarında eğitim alan çocukların babaları oluşturmaktadır. Basit seçkisiz örnekleme göre seçim yapılarak örneklem belirlenmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada hedeflenen amaca ulaşılabilme ve gerekli olan verileri elde edebilmek için toplamda 2 veri toplama aracı kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında gönüllülük esasına dayalı olarak çocukları anaokullarında eğitim alan babalarla çalışılmıştır. Babalara araştırmanın amacını içeren bir açıklama yazılı olarak yapılmıştır. Veriler, araştırmaya katılmak isteyen babalardan aşağıda yer alan veri toplama araçları ile toplanmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formunda yer alan sorular; çocuğun yaşı, çocuğun cinsiyeti, babanın yaşı, babanın eğitim durumu, babanın okul öncesi eğitim etkinliklerine katılım sıklığı, çocuğu ile vakit geçirirken neler yaptığı ve çocuğuyla günde ne kadar vakit geçirdiğine ilişkin konuları içermektedir.

3.3.2. Çocuk Ebeveyn İlişki Ölçeği-Baba Formu (Child Parent Relationship Scale)

Ana-baba-çocuk ilişkisini anlayabilmek amacıyla 1992 yılında Pianta tarafından

geliştirilen bir ölçektir. Ölçek 30 madde ve üç alt boyutu içermektedir. Ölçeğin baba formunun Türkçe uyarlamasını 2015 yılında Uzun ve Baran gerçekleştirmiştir. Bu çalışma sonucunda ölçeğin 23 maddeye indirgenmiş ve üç alt boyuttan (olumlu ilişkiler, uyumsuzluk, çatışma) oluştuğu görülmüştür. Ölçekte, birden beşe kadar, likert tipi derecelendirme biçimi kullanılmıştır. Tamamıyla uygun değil şıkkı bir puan olarak, tamamıyla uygun şıkkı beş puan olarak derecelendirilmiştir. Ölçekten alınan yüksek puan baba ve çocuk arasındaki ilişki düzeyinin düşük veya olumsuz olduğunu; ölçekten alınan düşük puan ise baba ve çocuk arasındaki ilişki düzeyinin iyi veya olumlu olduğunu gösterir. Yapılan çalışmalar neticesinde ölçeğin güvenilirlik ve geçerlik testlerinden geçtiği sonucuna ulaşılmıştır.

3.4 Veri Analiz Yöntemleri

Veriler SSPS 22 programı yardımı ile çözümlenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde verilerin normal dağılıp dağılmama durumuna göre parametrik (aritmetik ortalama, standart sapma vb.) istatistik teknikler kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılarak bağımsız iki grup karşılaştırmasında t-testi, ilişkisiz ikiden fazla grupların karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

Araştırmada elde edilen verilerin ilk olarak normal dağılımları incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.1’de görülmektedir. Yapılacak olan analizlerin belirlenmesi için verilerin gruplar içinde normal dağılım gösterip göstermediğine Kolmogorov-Smirnov, çarpıklık basıklık katsayılarına bakılarak karar verilmiştir.

4.1. Ölçeklerin Normalliğine İlişkin Bulgular

Tablo 4.1. Ölçeklerin Betimsel İstatistikleri ve Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Bulgular

Testler	Betimsel İstatistikler				Kolmogorov-Smirnov			Çarpıklık	Basıklık
	Min	Max	\bar{X}	Ss	İst.	sd	p		
*Olumlu ilişkiler	14	36	21,81	4,06	,09	250	,00	,67	,59
*Uyumsuzluk	8	29	16,05	3,96	,11	250	,00	,75	,49
*Çatışma	8	26	15,89	2,91	,09	250	,00	,06	,49
ÇEİÖ-B ölçeği	34	80	53,75	8,00	,08	250	,00	,54	,23

Tablo 4.1’e göre ÇEİÖ-B ölçeğinden en az 34 en fazla 80 puan alınmıştır. Alınan puanın ortalaması 53,75, standart sapması ise 8,00’dır.

Kolmogorov-Smirnov testlerinden elde edilen anlamlılık düzeyi 0,05’ten büyük olan verilerde, basıklık ve çarpıklık değerleri $\pm 2,0$ arasında olmasından (George ve Mallery, 2010) ve histogram grafiklerinin görünümünden dolayı normal dağıldığı kabul edilmiş ve istatistiki analizler parametrik testlerle gerçekleştirilmiştir.

Normal dağılım gösteren verilerde bağımsız iki grup karşılaştırmasında t-testi (Independent sample t-testi), ilişkisiz ikiden fazla grupların karşılaştırılmasında tek yönlü varyans (Oneway ANOVA) analizi ve farkın kaynağının belirlenmesi için post hoc testlerinden Scheffe testi kullanılmıştır.

Elde edilen değerlerin anlamlı olup olmadığının yorumlanmasında 0.05 anlamlılık düzeyi ölçüt olarak kullanılmıştır

4.2. Okul Öncesi Dönem Çocuğuna Sahip Babaların Çocuklarıyla İlişki Düzeylerini ve Aile Katılım Çalışmalarının İncelenmesi Araştırmasında Yer Alan Alt Problemlere Ait Bulgular

Çalışmaya katılan babalara ve çocuklarına ait verilerin, bazı değişkenlere göre analizi değerlendirilerek yüzde, frekans olarak belirlenmiştir.

Tablo 4.2. *Babanın Yaşı, Eğitim Durumu, Eğitim Etkinliklerine Katılım Sıklığına İlişkin Alt Problemlere Ait Bulgular*

Değişkenler		<i>n</i>	%
Babanın Yaşı	20-29	37	14,8
	30-39	133	53,2
	40 yaş ve üzeri	80	32,0
Babanın Eğitim Durumu	İlkokul mezunu	20	8,0
	Ortaokul mezunu	22	8,8
	Lise mezunu	55	22,0
	Üniversite mezunu	121	48,4
	Lisansüstü mezunu	32	12,8
Baba olarak okul öncesi eğitim etkinliklerine katılma durumu	Hiç katılmadım	85	34,0
	Nadiren katılıyorum	125	50,0
	Sık sık katılıyorum	40	16,0

Tablo 4.2'ye göre çalışmaya katılanların %14,8'i 20-29 yaş aralığında, %53,2'si 30-39 yaş aralığında, %32'si 40 yaş ve üzeri yaştadır. %53,2 oranla 30-39 yaş arasındaki babaların çoğunlukta olduğu görülmektedir. En az orana sahip babaların ise %14,8 oranla 20-29 yaş aralığındaki babalarda olduğu görülmektedir.

Babaların eğitim durumuna bakıldığında %8'i ilkokul mezunu, %8,8'i ortaokul mezunu, %22'si lise mezunu, %48,4'ü üniversite mezunu ve %12,8'i ise lisansüstü mezundur. Araştırmada yer alan babaların içinde üniversite mezunu babaların %48,4 oranla çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Katılımcıların %34'ü okul öncesi eğitim etkinliklerine hiç katılmamakta, %50'ü nadiren katılmakta ve %16'sı ise sık sık katılmaktadır.

Tablo 4.3. *Çocuğun Cinsiyeti, Çocuğun Yaşına İlişkin Alt Problemlere Ait Bulgular*

Değişkenler		n	%
Çocuğun cinsiyeti	Kız	117	46,8
	Erkek	133	53,2
Çocuğun yaşı	3-4 Yaş	118	47,2
	5-6 Yaş	132	52,8

Tablo 4.3'e göre katılımcıların %46,8'inin çocuğunun cinsiyeti kız, %53,2'inin çocuğunun cinsiyeti erkek, %47,2'sinin çocuğunun yaşı 3-4 aralığında, %52,8'inin çocuğunun yaşı 5-6 aralığındadır.

Tablo 4.4. *Babanın Çocuğuyla Vakıt Geçirirken Yaptığı Etkinlikler, Babanın Çocuğuyla Günlük Vakıt Geçirme Saatine İlişkin Alt Problemlere Ait Bulgular*

Değişkenler		n	%
Babanın çocukla vakıt geçirme etkinlikleri	Oyun	102	40,8
	Günlük Yaşam	113	45,2
	Etkinlik	21	8,4
	Hepsi	14	5,6
Babanın çocuğu ile günlük vakıt geçirme saati	1 saat	30	12,0
	2 saat	89	35,6
	3 saat	63	25,2
	4 saat	38	15,2
	5 saat ve Üstü	30	12,0

Tablo 4.4'e göre babaların %40,8'i çocukla oyun oynama, %45,2'si günlük yaşam faaliyetleri [*Sosyal faaliyetlerde bulunma (park, pikniğe gitme, sinema tiyatro vb.)*], *sohbet etme, alışveriş yapma (birlikte oyuncak, kitap satın alma)*, *bilgisayar, telefonda vakıt geçirme, tv izleme*], %8,4'ü etkinliklerle [*Spor yapma (yüzme, bisiklet sürme vb.)*], *kitap okuma, resim yapma, deney yapma vb.*], %5,6'sı ise hepsini yaparak vakıt geçirmektedirler.

Babaların %12'si günlük bir saat, %35,6'sı günde 2 saat, %25,2'si günlük 3 saat, %15,2'si günlük 4 saat, %12'si günlük 5 saat ve üzeri çocukları ile vakit geçirmektedirler.

4.3. Okulöncesi Dönem Çocuğuna Sahip Babaların Çocuklarıyla İlişkisi

Ölçek ve boyutlarının bağımsız iki grup karşılaştırmasında t-testi (Independent sample t-testi), ilişkisiz ikiden fazla grupların karşılaştırılmasında tek yönlü varyans (Oneway ANOVA) analizi ve farkın kaynağının belirlenmesi için post hoc testlerinden Scheffe testi kullanılmıştır.

4.3.1. Babaların Çocuklarıyla İlişki Düzeylerinin Babanın Yaşı ile Karşılaştırılması

Tablo 4.5. ÇEİÖ-B Ölçeği ile Alt Boyut Puanlarının Babaların Yaşlarına Göre Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapmaları

	Yaş	<i>n</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>
Olumlu ilişkiler	1-20-29	37	23,73	4,56
	2-30-39	133	21,42	4,01
	3-40-+	80	21,56	3,71
	Toplam	250	21,81	4,07
Uyumsuzluk	1-20-29	37	16,03	3,77
	2-30-39	133	16,12	3,88
	3-40-+	80	15,94	4,24
	Toplam	250	16,05	3,97
Çatışma	1-20-29	37	16,65	2,34
	2-30-39	133	15,78	2,83
	3-40-+	80	15,73	3,26
	Toplam	250	15,89	2,92
ÇEİÖ-B ölçeği	1-20-29	37	56,41	8,21
	2-30-39	133	53,32	7,76
	3-40-+	80	53,23	8,16
	Toplam	250	53,75	8,00

Tablo 4.5'e bakıldığında olumlu ilişkiler boyutunda aritmetik ortalama değerleri 20-29 yaş aralığındaki babalarda diğer yaşlara göre daha yüksek çıkmıştır. Uyumsuzluk ve çatışma boyutlarında ise aritmetik ortalama değerlerinin birbirine yakın olduğu

görülmektedir. Ölçeğin genel puanına bakıldığında ise 20-29 yaş aralığındaki babaların puanları diğer gruplara göre daha yüksektir.

Tablo 4.6. ÇEİÖ-B Ölçeği ile Alt Boyut Puanlarının Babaların Yaşlarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	p	Fark
Olumlu ilişkiler	Gruplar arası	161,38	80,69	2			1-2
	Gruplar içi	3.961,41	16,04	247	5,03	0,01	1-3
	Toplam	4.122,78		249			
Uyumsuzluk	Gruplar arası	1,69	0,84	2			
	Gruplar içi	3.915,74	15,85	247	0,05	0,94	
	Toplam	3.917,42		249			
Çatışma	Gruplar arası	25,02	12,51	2			
	Gruplar içi	2.093,06	8,47	247	1,47	0,23	
	Toplam	2.118,08		249			
ÇEİÖ-B ölçeği	Gruplar arası	307,16	153,58	2			
	Gruplar içi	15.633,97	63,30	247	2,42	0,09	
	Toplam	15.941,12		249			

* $p < 0,05$ Tek yönlü Varyans (Oneway ANOVA)
1: 20-29 yaş 2: 30-39 yaş 3: 40 yaş ve üzeri

Tablo 4.6'ya göre ÇEİÖ-B ölçeğin olumlu ilişkiler alt boyut puanları babaların yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($f=5,03$ $p < 0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için yapılan Scheffe çoklu karşılaştırma testine göre yaşı 20-29 arasında olan babaların puanları ($\bar{X}=23,73$, $Ss=4,56$), yaşı 30-39 arasında olan babaların puanlarına ($\bar{X}=21,42$, $Ss=4,01$) ve 40 yaş ve üstü yaştaki babaların puanlarına ($\bar{X}=21,56$, $Ss=3,71$) göre anlamlı biçimde daha yüksektir.

ÇEİÖ-B ölçeğin uyumsuzluk alt boyut puanları babaların yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($f=0,05$ $p > 0,05$).

ÇEİÖ-B ölçeğin çatışma alt boyut puanları babaların yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($f=1,7$ $p > 0,05$).

ÇEİÖ-B ölçek puanları babaların yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($f=2,42$ $p>0,05$).

4.3.2. Babaların Çocuklarıyla İlişki Düzeylerinin Babanın Eğitim Durumu ile Karşılaştırılması

Tablo 4.7. ÇEİÖ-B Ölçeği ile Alt boyut Puanlarının Babaların Eğitimlerine Göre Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapmaları

	Eğitim durumu	<i>n</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>
Olumlu ilişkiler	1-İlkokul	20	23,20	6,44
	2-Ortaokul	22	22,95	4,39
	3-Lise	55	21,85	3,87
	4-Üniversite	121	21,29	3,59
	5-Lisansüstü	32	22,03	3,91
	Toplam	250	21,81	4,07
Uyumsuzluk	1-İlkokul	20	19,40	4,39
	2-Ortaokul	22	18,00	3,80
	3-Lise	55	16,80	4,34
	4-Üniversite	121	15,07	3,41
	5-Lisansüstü	32	15,03	3,34
	Toplam	250	16,05	3,97
Çatışma	1-İlkokul	20	17,15	3,69
	2-Ortaokul	22	16,55	2,89
	3-Lise	55	15,49	2,94
	4-Üniversite	121	15,71	2,83
	5-Lisansüstü	32	16,03	2,55
	Toplam	250	15,89	2,92
ÇEİÖ-B ölçeği	1-İlkokul	20	59,75	9,70
	2-Ortaokul	22	57,50	8,22
	3-Lise	55	54,15	7,77
	4-Üniversite	121	52,07	7,34
	5-Lisansüstü	32	53,09	7,22
	Toplam	250	53,75	8,00

Tablo 4.7'ye bakıldığında, uyumsuzluk alt boyutunda ilkokul ve ortaokul mezunu babaların ortalamalarının diğer babalara göre yüksek çıktığı görülmektedir. Çatışma ve

olumlu ilişkiler alt boyutunda ise ortalama değerlerin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Ölçeğin geneline bakıldığında ise ilkökul ve ortaokul mezunu babaların ortalamalarının, üniversite ve lisansüstü mezunu babaların ortalamalarına göre oldukça yüksek çıktığı görülmektedir.

Tablo 4.8. ÇEİÖ-B Ölçeği ile Alt boyut Puanlarının Babaların Eğitimlerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	Sd	F	p	Fark
Olumlu ilişkiler	Gruplar arası	101,95	25,49	4			
	Gruplar içi	4.020,84	16,41	245	1,553	0,19	
	Toplam	4.122,78		249			
Uyumsuzluk	Gruplar arası	489,38	122,35	4			1>4,5
	Gruplar içi	3.428,04	13,99	245	8,744	0,01*	2>4,5
	Toplam	3.917,42		249			
Çatışma	Gruplar arası	54,49	13,62	4			
	Gruplar içi	2.063,59	8,42	245	1,617	0,17	
	Toplam	2.118,08		249			
ÇEİÖ-B ölçeği	Gruplar arası	1.394,85	348,71	4			1>4,5
	Gruplar içi	14.546,28	59,37	245	5,873	0,01*	2>4
	Toplam	15.941,12		249			

* $p < 0,05$ Tek yönlü Varyans (Oneway ANOVA)
1:İlkokul 2:Ortaokul 3:Lise 4:Üniversite 5:Lisansüstü

Tablo 4.8'e göre ÇEİÖ-B ölçeğin olumlu ilişkiler alt boyut puanları babaların eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

ÇEİÖ-B ölçeğin uyumsuzluk alt boyut puanları babaların eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($f=8,744$ $p < 0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için yapılan Scheffe çoklu karşılaştırma testine göre eğitimi ilkökul olan babaların puanları ($\bar{X}=19,40$, $Ss=4,39$) ile ortaokul olan babaların puanları ($\bar{X}=18,00$, $Ss=3,80$), eğitim durumu üniversite olan babaların puanlarına

(\bar{X} =15,07, S_s =3,41) ve lisansüstü olan babaların puanlarına (\bar{X} =15,03, S_s =3,34) göre anlamlı biçimde daha yüksektir.

ÇEİÖ-B ölçeğin çatışma alt boyut puanları babaların eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

ÇEİÖ-B ölçek puanları babaların eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($f=5,873$ $p<0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için yapılan Scheffe çoklu karşılaştırma testine göre eğitimi ilkokul olan babaların puanları (\bar{X} =59,75, S_s =9,70), eğitim durumu üniversite olan babaların puanlarına (\bar{X} =52,07, S_s =7,34) ve lisansüstü olan babaların puanlarına (\bar{X} =53,09, S_s =7,22) göre anlamlı biçimde daha yüksektir. Ayrıca eğitimi ortaokul olan babaların puanları (\bar{X} =57,50, S_s =8,22), eğitim durumu üniversite olan babaların puanlarına (\bar{X} =52,07, S_s =7,34) göre anlamlı biçimde daha yüksektir.

4.3.3. Babaların Çocuklarıyla İlişki Düzeylerinin Çocuğun Yaşı ile Karşılaştırılması

Tablo 4.9. ÇEİÖ-B Ölçeği ile Alt Boyut Puanlarının Çocuğun Yaşına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Independent Sample t-testi Sonuçları

Ölçekler	Çocuğun Yaşı	<i>n</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Olumlu ilişkiler	3-4 Yaş	118	22,06	4,04	0,92	248	0,36
	5-6 Yaş	132	21,58	4,09			
Uyumsuzluk	3-4 Yaş	118	16,14	4,07	0,33	248	0,74
	5-6 Yaş	132	15,97	3,88			
Çatışma	3-4 Yaş	118	16,25	2,89	1,82	248	0,07
	5-6 Yaş	132	15,58	2,92			
ÇEİÖ-B ölçeği	3-4 Yaş	118	54,44	7,93	1,30	248	0,20
	5-6 Yaş	132	53,13	8,04			

* $P<0,05$

*Independent sample t-testi

Tablo 4.9'a göre babaların ÇEİÖ-B ölçeğin olumlu ilişkiler alt boyutundan aldıkları puanlar sahip oldukları çocukların yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Babaların ÇEİÖ-B ölçeğın uyumsuzluk alt boyutundan aldıkları puanlar sahip oldukları çocukların yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Babaların ÇEİÖ-B ölçeğın çatışma alt boyutundan aldıkları puanlar sahip oldukları çocukların yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Babaların ÇEİÖ-B ölçeğinden aldıkları puanlar sahip oldukları çocukların yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

4.3.4. Babaların Çocuklarıyla İlişki Düzeylerinin Çocuğın Cinsiyeti ile Karşılaştırılması

Tablo 4.10. ÇEİÖ-B Ölçeğı ile Alt Boyut Puanlarının Çocuğın Cinsiyetine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Independent Sample t-testi Sonuçları

Ölçekler	Çocuğın Cinsiyeti	<i>n</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Olumlu ilişkiler	Kız	117	21,88	4,12	0,26	248	0,79
	Erkek	133	21,74	4,04			
Uyumsuzluk	Kız	117	16,18	3,84	0,49	248	0,62
	Erkek	133	15,93	4,08			
Çatışma	Kız	117	15,93	3,1	0,20	248	0,84
	Erkek	133	15,86	2,76			
ÇEİÖ-B ölçeğı	Kız	117	53,99	8,04	0,45	248	0,65
	Erkek	133	53,53	7,99			

* $P<0,05$

*Independent sample t-testi

Tablo 4.10'a göre babaların ÇEİÖ-B ölçeğın olumlu ilişkiler alt boyutundan aldıkları puanlar sahip oldukları çocukların cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Babaların ÇEİÖ-B ölçeğın uyumsuzluk alt boyutundan aldıkları puanlar sahip oldukları çocukların cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Babaların ÇEİÖ-B ölçeğın çatışma alt boyutundan aldıkları puanlar sahip oldukları çocukların cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Babaların ÇEİÖ-B ölçeğinden aldıkları puanlar sahip oldukları çocukların cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

4.4. Babaların Okul Öncesi Eğitim Etkinliklerine Katılım Durumu Nedir

Tablo 4.11. *Babaların Okul Öncesi Eğitim Etkinliklerine Katılımı ve Çocuklarıyla Olan İlişki Düzeyleri*

	Hiç Katılmadım	Nadiren Katılım	Sık Sık Katılım
	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}
Olumlu ilişkiler	22,46	21,36	21,83
Uyumsuzluk	16,16	15,95	16,10
Çatışma	16,22	15,70	15,78
ÇEİÖ-B ölçeği	54,85	53,02	53,70

Tablo 4.11'e bakıldığında olumlu ilişkiler alt boyutunda ortalama değerlerin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bununla beraber ortalama değer olumlu ilişkiler alt boyutunda hiç katılmadım diyen grupta en yüksek olduğu görülmektedir. Uyumsuzluk alt boyutunda da ortalama değerlerin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Uyumsuzluk alt boyutunda en yüksek ortalama değer ise yine hiç katılmadım diyen grupta olduğu görülmektedir. Çatışma alt boyutunda da ortalama değerlerin birbirine yakın olduğu görülmektedir ve en yüksek değer yine hiç katılmadım diyen grupta çıktığı görülmektedir. Ölçeğın tamamına bakıldığında ise yine ortalama değerlerin birbirine yakın olduğu görülmekle birlikte hiç katılmadım diyen grubun ortalama değerinin diğerlerinden yüksek çıktığı görülmektedir.

Ölçekten alınan yüksek puan, baba ve çocuk arasındaki düşük ilişki düzeyine; ölçekten alınan düşük puan ise baba ve çocuk arasındaki yüksek ilişki düzeyine karşılık gelmektedir. Tablo 4.11'e bakıldığında ölçeğın genelinde hiç katılmadım diyen babaların puanının yüksek çıkması, baba ve çocuk arasındaki düşük ilişki düzeyine karşılık gelmektedir.

4.5. Babaların Çocuklarıyla İlişki Düzeylerinin Babanın Etkinliğe Katılma Sıklığı ile Karşılaştırılması

Tablo 4.12. ÇEİÖ-B Ölçeği ile Alt Boyut Puanlarının Babaların Eğitim Etkinliklerine Katılma Durumu Göre Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapmaları

	Etkinliğe Katılma	<i>n</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>
Olumlu ilişkiler	1- Hiç katılmadım	85	22,46	3,52
	2- Nadiren katılıyorum	125	21,36	3,88
	3- Sık sık katılıyorum	40	21,83	5,43
	Toplam	250	21,81	4,07
Uyumsuzluk	1- Hiç katılmadım	85	16,16	4,30
	2- Nadiren katılıyorum	125	15,95	3,62
	3- Sık sık katılıyorum	40	16,10	4,34
	Toplam	250	16,05	3,97
Çatışma	1- Hiç katılmadım	85	16,22	2,78
	2- Nadiren katılıyorum	125	15,70	2,93
	3- Sık sık katılıyorum	40	15,78	3,17
	Toplam	250	15,89	2,92
ÇEİÖ-B ölçeği	1- Hiç katılmadım	85	54,85	7,19
	2- Nadiren katılıyorum	125	53,02	7,64
	3- Sık sık katılıyorum	40	53,70	10,37
	Toplam	250	53,75	8,00

Tablo 4.12'ye bakıldığında ölçeğin geneline ait değerlerde, nadiren katılıyorum diyen babaların çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Hiç katılmadım diyen babaların ortalama değerinin ise diğerlerinden yüksek olduğu görülmekle beraber ortalamaların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Sık sık katılıyorum diyen babaların ise sayılarının diğerlerinden az olduğu görülmektedir.

Tablo 4.13. *ÇEİÖ-B Ölçeği ile Alt Boyut Puanlarının Babaların Eğitim Etkinliklerine Katılma Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları*

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	Sd	F	p
Olumlu ilişkiler	Gruplar arası	61,10	30,55	2	1,85	0,15
	Gruplar içi	4.061,68	16,44	247		
	Toplam	4.122,78		249		
Uyumsuzluk	Gruplar arası	2,42	1,21	2	0,07	0,92
	Gruplar içi	3.915,01	15,85	247		
	Toplam	3.917,42		249		
Çatışma	Gruplar arası	14,31	7,15	2	0,84	0,43
	Gruplar içi	2.103,78	8,52	247		
	Toplam	2.118,08		249		
ÇEİÖ-B ölçeği	Gruplar arası	169,74	84,87	2	1,32	0,26
	Gruplar içi	15.771,38	63,85	247		
	Toplam	15.941,12		249		

* $p < 0,05$

Tek yönlü Varyans (Oneway ANOVA)

Tablo 4.13'e göre ÇEİÖ-B ölçeğin olumlu ilişkiler alt boyut puanları babaların okul öncesi eğitim etkinliklerine katılma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

ÇEİÖ-B ölçeğin uyumsuzluk alt boyut puanları babaların okul öncesi eğitim etkinliklerine katılma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

ÇEİÖ-B ölçeğin çatışma alt boyut puanları babaların okul öncesi eğitim etkinliklerine katılma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

ÇEİÖ-B ölçek puanları babaların okul öncesi eğitim etkinliklerine katılma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

4.6. Babalar Çocuğuyla Vakit Geçirirken Neler Yapmaktadır

Tablo 4.14. Babaların Çocuklarıyla Olan İlişki Düzeyi ile Birlikte Vakit Geçirdikleri Çalışmalar Arasındaki İlişki

	Oyun	Günlük Yaşam	Etkinlik	Hepsi
	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}
Olumlu ilişkiler	22,11	21,85	21,76	19,36
Uyumsuzluk	15,76	16,41	16,43	14,64
Çatışma	16,42	15,78	15,38	13,71
ÇEİÖ-B ölçeği	54,29	54,04	53,57	47,71

Babaların çocuğuyla vakit geçirirken gerçekleştirdiği etkinlikler, verileri analiz etme sürecinde dört grup altında toplanmıştır. Birinci grupta; çocuğuyla beraberken oyun oynayan babalar, oyun başlığı altında toplanmıştır. İkinci grupta; çocuğuyla beraberken sosyal faaliyetlerde bulunma (park, pikniğe gitme, sinema tiyatro vb.), sohbet etme, alışveriş yapma (birlikte oyuncak, kitap satın alma), bilgisayar, telefonda vakit geçirme, tv izleme faaliyetlerini gerçekleştiren babalar, günlük yaşam faaliyetleri başlığı altında toplanmıştır. Üçüncü grupta; çocuğuyla beraberken spor yapma (yüzme, bisiklet sürme vb.), kitap okuma, resim yapma, deney yapma vb. faaliyetlerde bulunan babalar, etkinlik başlığı altında toplanmıştır. Dördüncü grupta; çocuğumla beraberken diğer üç grupta yer alan etkinliklerin hepsini yapıyorum diyen babalar, hepsi başlığı altında toplanmıştır.

Tablo 4.14'e bakıldığında olumlu ilişkiler alt boyutundan alınan ortalama değerlerin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Uyumsuzluk alt boyutunda da ortalama değerlerinin birbirine yakın olduğunu görülmektedir. Çatışma alt boyutunda oyun oynayan babaların ortalama değerlerinin, etkinliklerin hepsini yapan babaların ortalama değerlerine göre oldukça yüksek çıktığı görülmektedir.

Ölçeğin geneline bakıldığında ise çocuklarıyla beraberken oyun oynayan, günlük yaşam faaliyetlerini gerçekleştiren, etkinlik yapan babaların ortalama değerlerinin birbirine yakın çıktığı görülmektedir. Çocuğuyla beraberken oyun oynayan, günlük yaşam faaliyetlerinde bulunan, faaliyetlerin hepsini yapan, etkinlik yapan babaların içinde en yüksek ortalama değer oyun oynayan babalara ait çıkmıştır. Ölçeğin geneline bakıldığında en düşük ortalama değer faaliyetlerin hepsini gerçekleştiren babalarda çıktığı görülmektedir.

4.7. Babaların Çocuklarıyla İlişki Düzeylerinin Çocuklarıyla Vakit Geçirirken Yaptıkları Faaliyetler ile Karşılaştırılması

Tablo 4.15. ÇEİÖ-B Ölçeği ile Alt Boyut Puanlarının Babaların Çocukları ile Vakit Geçirirken Yaptıkları Faaliyetlere Göre Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapmaları

	Faaliyetler	<i>n</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>
Olumlu ilişkiler	1-Oyun	102	22,11	3,53
	2-GünlükYaşam	113	21,85	4,67
	3-Etkinlik	21	21,76	3,02
	4-Hepsi	14	19,36	3,43
	Toplam	250	21,81	4,07
Uyumsuzluk	1-Oyun	102	15,76	3,90
	2-GünlükYaşam	113	16,41	4,06
	3-Etkinlik	21	16,43	4,15
	4-Hepsi	14	14,64	3,23
	Toplam	250	16,05	3,97
Çatışma	1-Oyun	102	16,42	2,85
	2-GünlükYaşam	113	15,78	2,84
	3-Etkinlik	21	15,38	2,82
	4-Hepsi	14	13,71	3,17
	Toplam	250	15,89	2,92
ÇEİÖ-B ölçeği	1-Oyun	102	54,29	7,42
	2-GünlükYaşam	113	54,04	8,47
	3-Etkinlik	21	53,57	7,93
	4-Hepsi	14	47,71	6,46
	Toplam	250	53,75	8,00

Tablo 4.15'e bakıldığında olumlu ilişkiler alt boyutunda en yüksek ortalama değere sahip olan babaların, çocuğuyla oyun oynayan babalar olduğu görülmektedir. Uyumsuzluk alt boyutunda en yüksek ortalama değer günlük yaşam faaliyetlerini gerçekleştiren babalara ait çıkmıştır. Çatışma alt boyutunda en yüksek ortalama değer yine oyun oynayan

babalarda çıkmıştır. En düşük ortalama değer ise faaliyetlerin hepsini gerçekleştiren babalarda çıkmıştır. Ölçeğin geneline bakıldığında ise en düşük ortalama değer in çocuğuyla beraberken faaliyetlerin hepsini gerçekleştiren babalara ait olduğu, en yüksek ortalama değer in ise oyun oynayan babalara ait olduğu görülmektedir.

Tablo 4.16. *ÇEİÖ-B Ölçeği ile Alt Boyut Puanlarının Babaların Çocukları ile Vakit Geçirirken Yaptıkları Faaliyetlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları*

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	Sd	F	p	Fark
Olumlu ilişkiler	Gruplar arası	93,50	31,17	3			
	Gruplar içi	4.029,28	16,38	246	1,90	0,13	
	Toplam	4.122,78		249			
Uyumsuzluk	Gruplar arası	53,44	17,81	3			
	Gruplar içi	3.863,98	15,71	246	1,13	0,34	
	Toplam	3.917,42		249			
Çatışma	Gruplar arası	101,93	33,98	3			
	Gruplar içi	2.016,15	8,20	246	4,15	0,01*	1-4
	Toplam	2.118,08		249			
ÇEİÖ-B ölçeği	Gruplar arası	550,09	183,36	3			
	Gruplar içi	15.391,03	62,57	246	2,93	0,03*	1-4
	Toplam	15.941,12		249			2-4

* $p < 0,05$ Tek yönlü Varyans (Oneway ANOVA)

1:Oyun oynama, 2: Günlük yaşam faaliyetleri [Sosyal faaliyetlerde bulunma (park, pikniğe gitme, sinema tiyatro vb.), sohbet etme, alışveriş yapma (birlikte oyuncak, kitap satın alma), bilgisayar, telefonda vakit geçirme, tv izleme, 3: Etkinlik [Spor yapma (yüzme, bisiklet sürme vb.), kitap okuma, resim yapma, deney yapma vb.] 4: Hepsi (Bütün faaliyetleri yaptıklarını belirtmişlerdir)

Tablo 4.16'ya göre babaların ÇEİÖ-B ölçeğin Olumlu ilişkiler alt boyutundan aldıkları puanlar babaların çocukları ile vakit geçirirken yaptıkları faaliyetlere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

Babaların ÇEİÖ-B ölçeğin uyumsuzluk alt boyutundan aldıkları puanlar babaların çocukları ile vakit geçirirken yaptıkları faaliyetlere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

Babaların ÇEİÖ-B ölçeğin çatışma alt boyutundan aldıkları puanlar babaların çocukları ile vakit geçirirken yaptıkları faaliyetlere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p < 0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için yapılan Scheffe çoklu karşılaştırma testine göre oyun oynayanlar ile faaliyetlerin hepsini

yapanlar arasında anlamlı çıkmıştır. Oyun oynayan babaların puanları ($\bar{X}=16,42$, $Ss= 2,85$), faaliyetlerin hepsini yapan babaların puanlarına ($\bar{X}=13,71$, $Ss=3,17$) göre anlamlı biçimde daha yüksektir.

Babaların ÇEİÖ-B ölçeğinden aldıkları puanlar babaların çocukları ile vakit geçirirken yaptıkları faaliyetlere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için yapılan Scheffe çoklu karşılaştırma testine göre oyun oynayanlar ve günlük yaşam faaliyetleri ile faaliyetlerin hepsini yapanlar arasında anlamlı çıkmıştır. Oyun oynayan babaların puanları ($\bar{X}=54,29$, $Ss=7,42$), günlük yaşam faaliyetleri yapan babaların puanları ($\bar{X}=54,04$, $Ss= 8,47$) ile faaliyetlerin hepsini yapan babaların puanlarına ($\bar{X}=47,71$, $Ss=6,46$) göre anlamlı biçimde daha yüksektir.

4.8. Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Babalar Çocuklarıyla Ne Kadar Vakit Geçirmektedir

Tablo 4.17. Babaların Çocuklarıyla Olan İlişki Düzeyi ile Birlikte Vakit Geçirdikleri Saat Arasındaki İlişki

	1 saat	2 saat	3 saat	4 saat	5 saat ve üstü
	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}
Olumlu ilişkiler	21,90	22,17	21,05	22,58	21,27
Uyumsuzluk	15,80	16,18	15,27	16,97	16,37
Çatışma	15,73	16,17	15,70	16,05	15,43
ÇEİÖ-B ölçeği	53,43	54,52	52,02	55,61	53,07

Tablo 4.17'ye bakıldığında olumlu ilişkiler alt boyutunda ortalama değerlerin birbirine yakın olduğu görülmekle beraber en yüksek ortalama değer çocuklarıyla günlük dört saat vakit geçiren babalarda olduğu görülmektedir.

Uyumsuzluk alt boyutunda ortalama değerler birbirine yakın olmakla beraber en yüksek ortalama değer günlük dört saat çocuklarıyla vakit geçiren babalarda çıktığı görülmektedir.

Çatışma alt boyutunda ortalama değerler birbirine yakındır. En yüksek ortalama değer günlük iki saat çocuklarıyla vakit geçiren babalarda çıktığı görülmektedir.

Ölçeğin geneline baktığımızda ise ortalama değerlerin birbirine yakın olduğu görülmektedir. En yüksek ortalama değerin günlük dört saat çocuğuyla vakit geçiren babalarda, en düşük ortalama değerin ise günlük üç saat çocuğuyla vakit geçiren babalarda çıktığı görülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA SONUÇ ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç

Yapılan araştırma sonucunda olumlu ilişkiler alt boyutunda 20-29 yaş arasındaki babaların puanları, 30-39 yaş ve 40 yaş üzeri babaların puanlarına göre anlamlı biçimde daha yüksektir. Bu durum 20-29 yaş arasındaki babaların çocuklarıyla ilişkilerinin diğer yaş grubundaki babalara göre daha olumsuz olduğunu göstermektedir. Ölçeğin geneline bakıldığında ise babaların yaşının çocuğuyla ilişkisini etkilemediği sonucu çıkmıştır. Gözübüyük'ün (2020) ÇEİB-Ö ölçeğini kullanarak yaptığı araştırmada, babaların yaşları ve ölçek arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Olumlu ilişki alt boyutunda 20-29 yaş ve 30-39 yaş grubundaki babaların 50 ve üzeri yaşında olan babalara göre ilişki düzeylerinin daha olumlu olduğu sonucu çıkmıştır. Diğer alt boyutlarda anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Uzun ve Baran'ın (2019) yaptığı araştırmada babanın yaşı ile ölçek arasında anlamlı farklılık çıkmamıştır. Uyumsuzluk ve çatışma boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Uyumsuzluk alt boyutunda 40-49 yaş arasındaki babaların ilişki düzeyi, 50 yaş ve üstü babaların ilişki düzeyinden daha uyumludur. Çatışma alt boyutunda 50 yaş ve üstü babaların çocuğuyla ilişki düzeyi 20-29 yaş arasındaki babalarla karşılaştırıldığında daha iyi durumdadır. Güzel'in (2019) yapmış olduğu araştırmada ölçek puanları ve babanın yaşı arasında ise anlamlı bir fark bulunmuştur. Ölçeğin geneline bakıldığında, 26-20 yaş aralığındaki babaların ilişki düzeyi, 31-35 ve 36-40 yaş aralığındaki babaların ilişki düzeyinden düşüktür. 46 yaş üzerindeki babaların ilişki düzeyi, 36-40 yaş aralığındaki babaların ilişki düzeyinden daha düşüktür. Araştırmalarda da görüldüğü gibi bazı çalışmalarda yaşla ilgili anlamlı bir farklılık yok iken bir çalışmada da fark görülmüştür. Bu sonuçlar yapılan araştırmanın farklı ve benzer yönlerini ortaya koymuştur. Bunun nedeni olarak araştırma yapılan grupların özelliklerinin farklı olması ile ilgili olabilir

Araştırmanın sonucunda, babanın eğitim durumunun, çocuğuyla olan ilişkisini etkilediği görülmektedir. İlkokul mezunu babaların çocuğuyla olan ilişkisi, üniversite mezunu ve lisansüstü mezunu babaların ilişkisine göre daha düşük düzeydedir. Ortaokul mezunu babaların, üniversite mezunu babalara göre çocuğuyla daha düşük düzeyde bir ilişkisi olduğu görülmektedir. Güzel'in (2019) yapmış olduğu araştırmaya göre ÇEİÖ-B ölçeği ile babaların eğitim durumu arasında anlamlı farklılık çıkmıştır. Bu araştırmaya göre babanın öğrenim durumu arttıkça daha olumlu bir ilişki içinde olduğu sonucu çıkmıştır. Öğrenim durumu seviyesi azaldıkça çocuklarıyla çatışmalarının arttığı sonucu çıkmıştır.

İlkokul ve lise mezunu babaların çocuğuyla ilişki düzeyi, lise ve üniversite mezunu babaların ilişki düzeyine göre düşük çıkmıştır. Gözübüyük'ün (2020) yapmış olduğu araştırmada ölçeğin çatışma alt boyutu ve babanın eğitim durumu arasında anlamlı farklılık çıkmıştır. Diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık sonucu çıkmamıştır. Sonuç olarak ise ölçek ile babanın öğrenim durumu arasında anlamlı bir farklılık çıkmamıştır. Bu araştırma sonucuna göre babanın eğitim durumunun baba çocuk ilişkisini etkilemediği görülmektedir. Uzun'un (2019) araştırmasında babanın öğrenim durumu ve ölçek arasında anlamlı farklılık çıkmamıştır. Olumlu ilişki alt boyutunda lisansüstü babaların puanları ortaokul ve lise mezunu babaların puanlarına göre anlamlı derecede düşük çıkmıştır. Puanı düşük çıktığı için lisansüstü babanın ilişkisi ortaokul ve lise mezunu babalara göre daha olumlu diyebiliriz. Çatışma alt boyutunda da lisansüstü babaların puanı ortaokul mezunu babaların puanına göre anlamlı derecede düşük çıkmıştır. Lisansüstü babaların ortaokul mezunu babalara göre daha az çatışma yaşadığını söyleyebiliriz.

Araştırma bulgularına göre baba çocuk ilişkisinin, babanın eğitim etkinliklerine katılım durumundan etkilenmediği sonucuna ulaşılmıştır. Babaların %34'ü hiç katılmadım, % 50'si ise nadiren eğitim etkinliklerine katılıyorum demiştir. Bu sonuçlara bakılırsa, okul öncesi etkinliklere sık sık katılıyorum diyen babaların %16 oranla azınlıkta olduğu görülmüştür. Orçan-Kaçan, Dönmez ve Kimzan'ın (2020) yapmış oldukları, ailelerin okul öncesi aile katılım ilişkisi görüşlerini içeren araştırmada; babaların okul temelli aile katılım çalışmalarına annelere göre daha az katılım gösterdiği sonucu çıkmıştır. Araştırma sonuçlarına göre annelerin öğretmenle daha fazla iletişim halinde olduğunu ve okulda yapılan etkinliklere babalardan daha fazla katıldığı sonucu çıkmıştır. Özyürek ve Şalcı'nın (2018) okul öncesi dönemde babaların aile katılımlarını öğretmen görüşlerine göre değerlendirdikleri çalışmalarında, aile eğitimi ve katılımı çalışmalarına babaların, annelerin katılım düzeyinin yarısı kadar katılım gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir.

Araştırma sonucuna göre, çocuğun yaşının baba çocuk ilişkisini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Uzun'un (2019) araştırmasına göre çocuğun yaşı ve ölçek puanları arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Ölçeğin toplam puanına bakıldığında 3-4 yaş ve 5-6 yaş arasında anlamlı farklılık görülmüştür. 3-4 yaş grubunda çocuğu olan babaların ilişki düzeyi, 5-6 yaş grubunda çocuğu olan babaların ilişki düzeyinden yüksek çıkmıştır. Güzel'in (2019) çalışmasında ise baba çocuk ilişki düzeyi ve çocuğun yaşı arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Araştırma sonucuna göre çocuğun cinsiyetinin baba çocuk ilişkisi üzerinde etkisi çıkmamıştır. Uzun'un (2019) çalışmasında ÇEİÖ-B ve çocukların cinsiyeti arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Gözübüyük'ün (2020) yapmış olduğu araştırmada ÇEİÖ-B ölçeğinin olumlu ilişkiler alt boyutu puanlarında, kız çocuklarına sahip babaların puanları arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Olumlu ilişki alt boyutunda kız çocuğuna sahip babaların puanları düşük çıkmıştır. Fakat bu araştırmaya göre, diğer alt boyutlarda ve ölçeğin toplam puanında anlamlı farklılık gözlenmediği için cinsiyetin baba çocuk ilişkisi üzerinde bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Güzel'in (2019) yapmış olduğu araştırmada da baba çocuk ilişkisi ve çocuğun cinsiyeti arasında, ÇEİÖ-B ölçeği karşılaştırmalarında, ölçeğin hiçbir alt boyutunda anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır.

Araştırmaya göre babanın çocuğuyla geçirdiği vaktin süresinin, baba çocuk ilişkisi üzerinde bir etkisi görülmemektedir. Araştırmaya katılan babaların %35,6 sı çocuğuyla günde üç saat, %25,4 günde iki saat, % 15,2'si günlük dört saat vakit geçirdiğini belirtmiştir. Babaların %12'si ise beş saat ve üstü vakit geçirebildiğini bildirmiştir. Tezel, Çoşgun ve Kılıç'ın (2017) yapmış oldukları araştırmaya göre, araştırmaya katılan babaların %50 den fazlasının günlük bir-iki saat arasında çocuklarıyla vakit geçirdikleri sonucu çıkmıştır. Çocuğun cinsiyetinin babanın çocuğuyla vakit geçirme süresini etkilemediği sonucu çıkmıştır. Bir-iki saat aralığında çocuklarıyla vakit geçiren kız ve erkek çocuğa sahip babaların yüzdelik oranları birbirine yakın çıkmıştır. Öğrenim düzeyi göz önüne alınarak bakıldığında tüm öğrenim düzeylerindeki babaların %50 den fazlasının bir-iki saat aralığında çocuğuyla vakit geçirdiği sonucu çıkmıştır. Sonuç olarak araştırmaya katılan babaların çoğunluğunun çocuğuyla günlük bir-iki saat aralığında vakit geçirdiği ortaya çıkmıştır. Çalışma koşullarını ve iş şartlarını da bu durumun nedeni olarak belirtmişlerdir. Türkoğlu, Çeliköz ve Uslu'nun (2013) yaptığı çalışmasında, araştırmada yer alan babaların çoğunluğunun hafta içi bir saatten az olacak şekilde çocuklarına vakit ayırabildiği, hafta sonları iki ve daha fazla saat çocuklarına vakit ayırabildikleri ortaya çıkmıştır. Babalar iş şartları ve yorgunluğu, bu durumun nedeni olarak belirtmişlerdir.

Araştırma sonucuna göre babanın çocuğuyla vakit geçirirken yaptığı etkinliklerin, baba çocuk ilişkisini etkilediği görülmektedir. Çocuğuyla vakit geçirirken oyun oynayan babaların çocuğuyla ilişki düzeyi, faaliyetlerin hepsini yapan ve günlük yaşam faaliyetlerini gerçekleştiren babaların ilişki düzeyine göre düşük çıkmıştır. Çocuğuyla vakit geçirirken oyun oynayan babaların, faaliyetlerin hepsini yapan babalara göre çocuğuyla daha fazla çatışma içinde olduğu araştırmanın sonuçlarındandır. Araştırmaya katılan

babaların % 40,8'i çocuğuyla beraberken oyun oynadığını belirtmiştir. Diğer faaliyetlerle karşılaştırıldığında en yüksek ikinci orandır. %45,2 oranla günlük yaşam faaliyetleri [*Sosyal faaliyetlerde bulunma (park, pikniğe gitme, sinema tiyatro vb.), sohbet etme, alışveriş yapma (birlikte oyuncak, kitap satın alma), bilgisayar, telefonda vakit geçirme, tv izleme*] olarak en yüksek orandır. Diğer oranlar %5,6 ve %8,4 oranlarında kalmıştır. Türkoğlu, Çeliköz ve Uslu'nun (2013) çalışmasının sonucunda çalışmaya katılan tüm babalar çocuklarıyla oyun oynadıkları cevabını vermişlerdir. Nitelikli zaman geçirmek adına yapmış oldukları etkinliklere (ödev yapmak, parka gitmek, markete gitmek, tv izlemek, kitap okumak...) dair soruya vermiş oldukları cevapların içinde tüm katılımcıların, diğer cevaplarının yanında mutlaka oyun oynuyorum cevabını da verdikleri görülmektedir. Araştırmalar babaların çocuklarla beraber vakit geçirirken, enerji gerektiren fiziksel oyunları tercih ettiklerini göstermektedir. Tezel, Çoşgun ve Kılıç'ın (2017) babaların çocuklarıyla vakit geçirme durumlarını araştıran çalışmasının sonucuna göre, babaların çocuklarıyla beraber en çok oyun oynamayı tercih ettikleri çıkmıştır. Sohbet etme ve kitap okuma etkinliklerini üniversite mezunu babaların diğer babalara göre daha fazla gerçekleştirdikleri çıkmıştır. Resim, deney, alışveriş yapmayı ise lisansüstü mezunu babaların daha fazla gerçekleştirdikleri ortaya çıkmıştır. Alışveriş yapma etkinliğini ise kız çocuğuna sahip babalar daha fazla gerçekleştirmektedir.

Oyun yetişkinler tarafından çocuğun boş zamanlarını doldurma aracı olarak görülmektedir. Fakat oyun, değerli bir eğitim aracıdır. Oyun çocuğun hayal gücünü, yaratıcılığını, insan ilişkilerini geliştiren önemli bir araçtır. Öğrenme konusunda güçlükle yaşayan bir çocuk oyun sayesinde kolaylıkla öğrenebilmektedir. Kısacası oyun, çocukları oyalamanın ötesinde çok daha fazla öneme sahiptir. Oyun için çocuğun dili ve anlatım aracı denilebilir. Çocuk empati kurma, problem çözme, kurallara uyma, sabırlı olma gibi birçok becerisini oyun sayesinde pekiştirmektedir. Oyunun çocuğun tüm gelişim alanlarını desteklediği söylenebilir (Emin, 2016). Araştırma sonucuna göre oyun oynayan babaların puanının yüksek çıkması ilişki düzeylerinin düşük olduğu anlamına gelmektedir. Çocuğun boş zamanlarını doldurmak için, yetişkinler tarafından ilk akla gelen araç oyun olarak görülmektedir.

5.2. Öneriler

Bu araştırma Denizli ili Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerinde bulunan MEB'e bağlı bağımsız anaokulu ve anasınıflarına devam eden üç-altı yaş grubu çocukların

babalarıyla gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmanın benzeri farklı il ve ilçelerde, farklı demografik özelliklere sahip babalarla gerçekleştirilebilir.

Araştırmanın sonunda babaların aile katılım etkinliklerine katılımlarının yetersiz olduğu görülmüştür. Babaların aile katılımlarını artırabilmek adına öğretmenler tarafından çeşitli etkinlikler düzenlenebilir. Sınıf ve okul içinde yapılan etkinliklere babaların katılımlarını arttırmak adına öğretmen ve idare tarafından düzenlemeler yapılabilir. Okul ve okul dışı ortamlarda baba ve çocuğun beraber katılabileceği etkinlikler eğitimciler tarafından organize edilebilir. Babaları okulda gerçekleştirilen etkinlikler hakkında bilgilendirebilmek ve ilgilerini daha fazla okula yönlendirebilmek adına babalara yönelik etkinlikler eğitimciler tarafından gerçekleştirilebilir.

Babaları çocuk gelişimi ve eğitimi hakkında bilgilendirebilmek, çocukla beraber vakit geçirirken geçirdiği zamanın niteliğini artırma adına bilgilendirebilmek adına seminerler eğitimciler tarafından düzenlenebilir. Çocukla beraber nitelikli zaman geçirme adına öğretmen tarafından önerilen oyunlar çocukla beraber oynanabilir. Özellikle oyunun önemi hakkında babalar seminerler vasıtasıyla bilgilendirebilirler.

KAYNAKÇA

- Akgün, E., Yeşilyaprak, B. (2010). Çocuk Ana-baba İlişki Ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(24):44-53. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/baunsobed/issue/50235/647940> sayfasından erişilmiştir
- Aksoy, S. ve Tatlı, B. (2019). Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların çocuklarıyla olan ilişkileri ile babalık rolü algıları arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *ÇKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi/ Journal of Institute of Social Sciences*, 10(1), 1-22. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jiss/issue/45470/57087> sayfasından erişilmiştir.
- Akyüz, D. (2011). *Ergenlerin ebeveynleri ile yaşadıkları problemleri çözüm biçimleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkide özerkliğin aracı rolünün incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Anlıak, Ş. (2004). Okul öncesi dönemde çocuğun yaşamında baba ve erkek öğretmenin rolü ve önemi. *Ege Eğitim Dergisi*, 5, 25-33. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/57104>
- Arabacı, N., & Ömeroğlu, E. (2013). 48-72 aylık çocuğa sahip anne babaların çocukları ile iletişimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30, 41-53.
- Arcı, A. F. (2016). Erken çocukluk dil gelişiminde ailenin rolü. *Türk Eğitim Dergisi*, 1(1), 66 – 78. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/turkegitimdergisi/issue/27078/286665> sayfasından erişilmiştir.
- Arslan, E. ve Teze, S. (2016). Bağlanma kuramı. N. Sargın, S. Avşaroğlu & A. Ünal(Ed.), *Eğitim ve Psikolojiden Yansımalar* içinde, (s.71-90). Konya: Çizgi Kitabevi. <https://www.researchgate.net> sayfasından erişilmiştir.
- Ayaz, G. (2015). *Çocuklarda ayrılık kaygısı bozukluğu gelişimi ile annenin kişilik özellikleri ve bağlanma stili arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Ve Ergen Ruh Sağlığı Ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Edirne.
- Aylar, E. (2012). Bir Örnek Olay İncelemesi: Sosyo-Kültürel Teori Bağlamında Geleceğe Yönelik Hedefler Ve Öz-Düzenleme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 767-782. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefdergi/issue/48698/619564> sayfasından ulaşılmıştır.
- Aytekin, Ç. , Artan, İ. , Bencik Kangal, S. , Çalışandemir, F. & Özkızıklı, S. (2016). Çocukların Anne-Babalarına Yönelik Algılarının İncelenmesi . *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(38), 168-188.
- Berbercan, F. & Tavil, Y. Z. (2012). Grup Aile Eğitim Programının Babaların Davranışsal İşlem Süreçlerini Kazanmalarına Etkisi. *GEFAD / GÜJGEF*, 32(2), 409-439.

- Ceylan, Ö. (2017). *Anne baba tutumları ile çocuğun sosyalleşme süreci arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cüceloğlu, D. (2007). *İnsan ve Davranışı. Psikolojinin Temel Kavramları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. (2021). *Anne baba eğitimi*. https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/20_21_Guz/anne_baba_egitimi/1/index.html sayfasından erişilmiştir.
- Çakır, İ. ve Kırağ, N. (2019). 0-6 yaş çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve ilişkili Faktörler. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(3). Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/908466>
- Çamlıbel-Çakmak, Ö. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 1 – 18. Retrieved from <https://doi.org/10.11616/AbantSbe.256>
- Çatıkkaş, K. T. (2008). *Okul Öncesi Eğitime Babaların Katılım Düzeyleri İle İlgili Değişkenlerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Deleş, B. ve Kaytez, N. (2020). Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ile baba katılım durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 84. <http://dx.doi.org/10.17753/Ekev1729> sayfasından erişilmiştir.
- Duran, A. (2010). *Erkeksi Rollerin Baba Katılımı İle İlişkinin Araştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Durualp, E., Kaytez, N., & Kadan, G. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocukların annelerine verilen aile eğitiminin annelerin bilgi düzeyleri ile çocukların gelişimlerine olan etkisinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1706-1722.
- Ekici, F. Y. (2015). Okul öncesi eğitime devam eden çocukların sosyal becerileri ile aile özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (02). Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ksbd/issue/16219/169878>
- Emin, O. (2016). Oyunun Çocuk Psikolojisi Ve Gelişimi Üzerine Etkileri. *Hikmet Uluslararası Hakemli İlmî Araştırma Dergisi*, 28, 86-98.
- Ergün, M. ve Özsüer, S. (2006). Vygotsky'nin yeniden değerlendirilmesi. *Afyon Karahisar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 269-292. Retrieved from <http://www.sbd.aku.edu.tr/VIII2/mergun.pdf>
- Ersoy, Ö. ve Tezel Şahin, F. (1999). 0-6 yaş döneminde anne-baba eğitiminin önemi. *Mesleki Eğitim Dergisi*, 1(1), 58-62. Retrieved from https://www.rehabilitasyon.com/makale/0_6_Yas_Doneminde_Anne_Baba_Egitiminin_Onemi-2_CJatCm_30

George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.)* Boston: Pearson

Gözübüyük, A. (2020). *Okul öncesi dönem çocuklarının motivasyon düzeyleri ile baba-çocuk ilişkisi ve bağlanma biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Güleç, D. (2010). *Baba – Bebek Bağlanma Ölçeğinin Türk Toplumunda Geçerlilik ve Güvenirliğinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Günalp, A. (2007). *Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi (Aksaray İli örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Gürşimşek, I., Kefi, S., Girgin, G. (2007). Okulöncesi eğitime babaların katılım düzeyi ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 181-191. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunefd/issue/7805/102351>

Güzel, H. (2019). 3-6 yaş çocuğu olan babaların çocuklarıyla ilişkilerinin incelenmesi (Gaziantep Örneklemi). *6.Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi (26-27 Nisan 2019, Gaziantep, Türkiye) Eğitim Bilimleri Tam Metin Bildiri Kitabı*, 245-49

Kandır, A. Alpan, Y. (2008). Okul öncesi dönemde sosyal duygusal gelişime anne baba davranışlarının etkisi. *Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Eğitim - Kültür ve Araştırma Dergisi*, 14(14), 33 – 38. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/spcd/issue/21109/227348>

Karakaş, H. (2014). *Okul öncesi eğitime devam eden öğrenci babalarının aile katılım çalışmalarına katılım düzeylerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

Kaya, Ö. M. (2002). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlara ailelerin ilgi ve katılımları ile okul öncesi eğitim kurumlarının aile eğitimine katkısı konusunda anne-baba görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Kaysılı, B. K. (2008). Akademik Başarının Arttırılmasında Aile Katılımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 9 (1), 69-83. Retrieved from https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000115

Kesebir, S., Özdoğan-Kavzoğlu, S., Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3, 321-342. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/115119>

- Kıraç, E. (2008). Aile eğitimi ve önemi. *T.C. başbakanlık aile ve sosyal araştırmalar genel müdürlüğü beşinci aile şurası aile destek hizmetleri bildiri kitapçığı*, 93-98. Retrieved from <http://www.manevisosyalhizmet.com>
- Koçak, A. (2004). *Baba destek programı değerlendirme raporu*. https://acev.org/wp-content/uploads/2017/11/baba_destek_programi_-degerlendirme_raporu.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Kotaman, H. (2008). Türk ana babalarının çocuklarının eğitim öğretimlerine katılım düzeyleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (1), 135-149. Retrieved from http://uu245-71.uludag.edu.tr/bitstream/11452/12086/1/21_1_8.pdf
- Kuzucu, Y. (2011). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (35), 79-91. Retrieved from <https://www.researchgate.net/profile/>
- Mercan, Z. & Şahin, F. T. (2017). Babalık Rolü ve Babalık Rolü Algısı. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2 (2), 1-10. Retrieved from <http://ijeces.hku.edu.tr/tr/pub/issue/31378/305704>
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı Kitabı
- Öncü, T. (2018). Lev S.Vygotsky'nin Gelişim Kuramı. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 39(1-2). Retrieved from <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/44355/12706.pdf?sequence=1>
- Öngider, N. (2013). Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(4), 420-440. doi:10.5455/cap.20130527
- Öz, S. (2008). *Farklı aile yapılarındaki 6 yaş çocuklarının aile ilişkilerini algılayışlarındaki benzerlik ve farklılıkların incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özer, Ö. İ. (2018). Bağlanmanın doğal sonucu: ayrılma kaygısı. *ÇOMÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 125-134.
- Özkan, T. (2014). *Çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden babalara uygulanan baba katılım programının baba-çocuk ilişkisi üzerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Özkan, H., Çelebioğlu, A., Üst, Z. D. ve Kurudirek, F. (2016). Doğum sonu dönemde babaların ebeveynlik davranışlarının incelenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*. 6(3), 191-196. doi:10.5222/buchd.2016.191
- Özkardeş, O. G. ve Arkonaç, S. (1998). İki farklı eğitim düzeyinde baba olma algısı. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10, 253-263.

- Özsoy-Varlık, E. (2015). *Bağlanma, anksiyete ve bilgi işleme*. Yayınlanmamış doktora tezi Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Özyürek, A. (2004). *Kırsal bölge ve şehir merkezinde yaşayan anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özyürek, A., Şalcı, O., Mamiyev, D., Çekiç, İ., Sağlam, C., & Nazlı, B. (2018). Okul öncesi eğitimde baba katılımının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 613-631. DOI: 10.19171/uefad.505618
- Özyürek, A. & Şahin, F. T. (2005). 5 ve 6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Ebeveynlerin Tutumlarının İncelenmesi . *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 25 (2) , 19-34 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gefad/issue/6756/90845>
- Peker, M. R. (1998). Vygotsky'nin gelişim psikolojisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 75-84.
- Sağlam, M., & Çalışkan, Z. (2017). Okul öncesi eğitimde aile katılımına ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 39-49.
- Sımsıkı, H. (2011). *Baba katılımının Ebeveyn Tutumu, Bağlanma Stil ve Çift Uyumu Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, H. ve Demiriz, S. (2014). Beş Altı Yaşında Çocuğu Olan Babaların, Babalık Rolünü Algılamaları İle Aile Katılım Çalışmalarını Gerçekleştirmeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18 (1), 273-294.
- Şahin-Tezel, F. ve Özbey, S. (2009). Okul öncesi eğitim programlarında uygulanan aile katılım çalışmalarında baba katılımının yeri ve önemi. *Aile Toplum ve Eğitim Kültür Araştırma Dergisi*, 17, 30-39.
- Şahin-Tezel, F. ve Ünver, N. (2005). Okulöncesi Eğitim Programlarına Aile Katılımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (1), 23-30. doi=10.1.1.461.1288
- Seçer, Z., Çeliköz, N., & Yaşa, S. (2007). Bazı kişisel özelliklerine göre okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların babalarının babalığa yönelik tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 425-438.
- Seçer, Z. (2020). *Gelişim psikolojisi*. https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/2019-20_Guz/cagdas_psikoloji_akimlari/8/index.html sayfasından erişilmiştir.
- Sümer, N. (2006). Yetişkin Bağlanma Ölçeklerinin Kategoriler ve Boyutlar Düzeyinde Karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21 (57), 1-24.

- Şahin, G. (2015). *Okul öncesi çocukların yürütücü işlevlerinin ve duygu düzenleme becerilerinin bağlanma örüntüleri açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Şanlı, D. (2007). *Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Taşkın, N. (2011). Çocukların gelişiminde katkıları unutulmuşlar: Babalar. *Eğitime Bakış*, 20, 43-47.
- Telli, A. A. (2014). *3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Telli, A. A. ve Özkan, H. (2016). 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi*, 6(2):127-134. doi:10.5222/buchd.2016
- Tezel, F., Coşgun, A., & Kılıç, Z. (2017). Babaların çocuklarıyla vakit geçirme durumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *GEFAD / GÜJGEF*, 37(1), 319–343
- Tezel-Şahin, F. (1998). *Destekleyici Eğitim Programlarının 5–6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Babalar Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tezel Şahin, F. & Özbey, S. (2007). Aile eğitim programlarına baba katılımının önemi . *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18 (1), 39-48.
- Tezel-Şahin, F. ve Özbey, S. (2009). Okul öncesi eğitim programlarında uygulanan aile katılım çalışmalarında baba katılımının yeri ve önemi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 5(17), 30-39.
- Tönbül, Ö. (2019). Aile Eğitimi Programının Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi. *Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(1) , 46-72.
- Tutkun, C. ve Tezel-Şahin, F. (2016). Anne, Baba ve Çocukların Doğal Gözlemleri: Bir Kitapçı Ortamında Anne Çocuk mu? Baba Çocuk mu? *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 24(5), 2293-2308.
- Türk Dil Kurumu. (2017). Büyük Türkçe sözlük. Ankara: TDK, 105
- Türkoğlu, B., Çeliköz, N., ve Uslu, M. (2013). 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların nitelikli zaman algılarına dair görüşleri. http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/06_bengi_turkoglu_nadir_celikoz_mustafa_uslu.pdf sayfasından erişilmiştir.

- Türköz, Y. (2007). *Okul öncesi çocuklarda bağlanma örüntüsünün kişilerarası problem çözme ve açık bellek süreçlerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ummanel, A. ve Dilek, A. (2016). *Gelişim ve Öğrenme*. S. Çelenk (Ed.) *Öğretim İlke ve Yöntemleri* içinde (s. 35-52). Pegem Yayıncılık.
- Uyanık, Ö., Kaya, Ü. Ü., Kızıltepe, G. İ., ve Yaşar, M. C. (2016). Çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden babaların çocukları ile olan ilişkilerinin incelenmesi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 9(4), 515-531. DOI number: <http://dx.doi.org/10.5578/keg.10509>
- Uzun, H. ve Baran, G. (2019). Babaların okul öncesi dönemdeki çocuklarıyla ilişkisinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 47-60. doi: 10.17860/mersinefd.518207
- Uzun, H. (2016). *Baba eğitim programının baba-çocuk ilişkisine ve anaokuluna devam eden çocukların sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uzun, H., Yalçın, V., & Dede, H. (2018). Türkiye’de erken çocukluk döneminde ebeveynler ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi: Bir meta-analiz çalışması. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 1(1), 1-12.
- Ünal, F. ve Kök, E. E. (2015). 0-6 yaş çocuğu olan ebeveynlerin babalık rolüne ilişkin görüşleri. *International Journal of Social Sciences And Education Research*, 1(4), 1383-1396. <https://doi.org/10.24289/ijsser.279124>
- Ünüvar, P. (2008). *Babaların 3-6 yaş grubu çocuklarıyla geçirdikleri zamanın niteliğini belirleme ve geliştirme*. Yayınlanmamış doktora tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ünüvar, P., Senemoğlu N. (2010). Babaların 3-6 Yaş Grubu Çocuklarıyla Geçirdikleri Zamanın Niteliğini Geliştirme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 55-66
- Yalçın, V. (2016). *Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum süreci ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yavuz-Konakman, G., & Yokuş, G. (2016). Ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerine ilişkin algıları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(35), 176-193. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/24546/259991>
- Yaylacı, B. (2019). *Okul öncesi çocuklarda ebeveyn çocuk ilişkisinin internet kullanımı üzerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.

- Yazar, A., Çelik, M., & Kök, M. (2008). Aile Katılımının okul öncesi eğitimde ve 2006 okul öncesi eğitim programındaki yeri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 233-243. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunisobil/issue/2822/38076>
- Yazgan-İnanç, B. ve Yerlikaya, E. (2012). *Kisilik Kuramları.(6.baskı)*. Ankara: Pegem Akademi
- Yıldız, A. (2004). Türkiye'deki yetişkin eğitimi araştırmalarına toplu bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1). 78-97.
- Zeybekoğlu,  . (2013). *Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile*. Yayınlanmamış doktora tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya

EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

Çocuğun yaşı: 3-4 yaş() 5-6 yaş()

Çocuğun Cinsiyeti : Kız () Erkek()

Babanın yaşı: 20-29 yaş() 30-39 yaş() 40-49 yaş() 50 yaş ve üzeri()

Babanın Eğitim Durumu: İlkokul mezunu() Ortaokul mezunu() Lise mezunu ()
Üniversite mezunu() Lisansüstü mezunu()

Okulöncesi eğitim etkinliklerine katılım durumunuz nedir?

Hiç katılmadım() Nadiren katılıyorum() Sık sık katılıyorum()

Çocuğunuzla vakit geçirirken neler yaparsınız?

Sohbet etme()

Oyun oynama()

Sosyal faaliyetlerde bulunma(Hayvanat bahçesi, park, pikniğe gitme ,tiyatro, sinemaya gitme)()

Kitap okuma()

Resim yapma, deney yapma vb.()

Spor yapma (yüzme, bisiklet sürme)()

Alışveriş yapma (birlikte oyuncak, kitap satın alma)()

Bilgisayar-notebook-telefonda vakit geçirme-tv izleme()

Çocuğunuzla günde ne kadar vakit geçirirsiniz? Yazınız (.....)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı	Serap
Soyadı	Karasu
Doğum Yeri ve Tarihi	08.05.1988
Uyruğu	T.C.
İletişim Adresi ve E-Mail Adresi	srphas1@gmail.com
Eğitim	
İlköğretim	Muğla Emirbeyazıt İlköğretim Okulu
Ortaöğretim	Muğla Anadolu Lisesi
Yükseköğretim (Lisans)	Pamukkale Üniversitesi
Yükseköğretim (Yüksek Lisans)	-
Yabancı Dil	
Yabancı Dil Adı	-
Sınav Adı	-
Sınavın Yapıldığı Ay ve Yıl	-
Alınan Puan	-
(Varsa) Mesleki Deneyim	
Yıl (lar)	Mesleki Deneyim
11 yıl	Okul öncesi öğretmenliği

